2020 йил 25 январдан чиқа бошлаган

Миллий тикланишдан — миллий юксалиш сари

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН

Ижтимоий-сиёсий газета № 197 (1523), 2025 йил 24 сентябрь, чоршанба

www.yuz.uz yuz.uznews yuz_official yuz.uz_news

САМАРАЛИ МУЗОКАРАЛАРДА ИККИ ТОМОНЛАМА ҲАМКОРЛИКНИ ЯНАДА КЕНГАЙТИРИШГА ЭЪТИБОР ҚАРАТИЛДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 23 сентябрь куни Нью-Йорк шаҳрида БМТ Бош Ассамблеясининг 80-юбилей сессияси доирасида бир қатор давлат раҳбарлари ва БМТ Бош котиби билан учрашув ўтказди.

Америка Қўшма Штатлари Президенти Дональд Трамп билан учрашувда Ўзбекистон — АҚШ стратегик шериклик муносабатларини янада кенгайтиришнинг долзарб масалалари ва устувор йўналишлари батафсил муҳокама қилинди.

Суҳбат аввалида давлатимиз раҳбари Президент Дональд Трампни ички ва ташқи сиёсатни амалга оширишдаги юксак муваффақиятлари билан самимий табриклади. Унинг халқаро ва минтақавий миқёсдаги ўткир можароларни тинч йўл билан ҳал этиш борасидаги шахсий ҳиссаси ва саъй-ҳаракатлари алоҳида қайд этилди.

Ўз навбатида АҚШ етакчиси Янги Ўзбекистонда иқтисодиётни модернизация қилиш, аҳоли фаровонлигини ошириш ва халқаро нуфузни юксалтиришга қаратилган ортга қайтмас ислоҳотларни яна бир бор қўллаб-қувватлади.

Турли даражалардаги сиёсий мулоқот ва алмашинувлар жадал ривожланиб бораётгани, ишбилармонлик алоқалари раҳбарлари билан ўтказган учрашув ва музокараларининг самарали натижаларини юксак баҳолади.

Фуқаро авиацияси, тоғ-кон саноати, муҳим минераллар, молия, инновациялар, кимё, энергетика ва бошқа устувор

Музокаралар якунида давлатимиз раҳбари Президент Дональд Трампни ўзи учун қулай муддатда Ўзбекистонга расмий ташриф билан келишга таклиф этди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ва АҚШ Президенти Дональд Трампнинг учрашуви очиқ, конструктив ва дўстона руҳда ўтди.

Корея Республикаси Президенти Ли Чжэ Мён билан учрашувда Ўзбекистон — Корея алоҳида стратегик шериклик муносабатларини янада мустаҳкамлаш ва кўп қиррали ҳамкорликни кенгайтириш масалалари кўриб чиқилди.

Кейинги йилларда ўзаро ҳамкорликда катта юксалишга эришилгани, барча даражалардаги алмашинув ва мулоқотлар жадаллашгани мамнуният билан қайд этилди.

Минтақавий ва глобал аҳамиятга молик долзарб масалалар юзасидан фикр алмашилди. Жорий йил 5 сентябрь куни бўлиб ўтган телефон орқали мулоқот якунида эришилган келишувларнинг амалга оширилиши кўриб чиқилди.

Ўзаро савдо кўрсаткичлари барқарор ошиб бормоқда. Корея компанияларининг Ўзбекистон иқтисодиётига тўғридан тўғри инвестициялари ҳажми 8 миллиард доллардан ошди.

Давоми 2-бетда

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОННИНГ МУҲИМ ТАШАББУСЛАРИ БМТ БОШ АССАМБЛЕЯСИ МИНБАРИДА ЯНГРАДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 23 сентябрь куни Нью-Йорк шаҳридаги Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг бош қароргоҳида ўз ишини бошлаган БМТ Бош Ассамблеясининг 80-юбилей сессияси умумсиёсий мунозараларида нутқ сўзлади.

Сессия раиси Анналена Бербок бошчилигида ўтказилаётган мунозараларнинг биринчи кунида БМТ Бош котиби Антониу Гутерриш, аъзо давлатлар етакчилари — Америка Қўшма Штатлари Президенти Дональд Трамп, Бразилия Федератив Республикаси Президенти Луис Инасиу Да Силва, Туркия Республикаси Президенти Режеп Таййип Эрдоған, Жанубий Африка Республикаси Президенти Сирил Рамафоса, Корея Республикаси Президенти Ли Чжэ Мён, Франция Республикаси Президенти Эммануэль Макрон ҳамда бошқа мамлакатлар раҳбарлари қатнашмоқда.

Давоми 2-бетда

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ШАВКАТ МИРЗИЁЕВНИНГ БИРЛАШГАН МИЛЛАТЛАР ТАШКИЛОТИ БОШ АССАМБЛЕЯСИНИНГ 80-СЕССИЯСИДАГИ НУТҚИ

Ҳурматли Раис хонимлар!

Ҳурматли Бош котиб жаноблари!

Делегациялар раҳбарлари!

Хонимлар ва жаноблар!

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг юбилей анжумани — 80-сессияси билан сизларни қутлашдан мамнунман.

Бугунги йиғилишимиз шиддат билан ўзгараётган мураккаб глобал вазиятда ўтмоқда. Бу эса Ташкилотимиз фаолияти ва унинг келажагига янгича ёндашувлар билан қарашга чорламоқда.

Ҳозирги кунда дунёда халқаро институтларнинг ўрни ва роли заифлашмоқда, қарама-қаршилик, низо ва урушлар кучаймоқда, технологик ва ижтимоий тенгсизлик кескин ошмоқда, иқтисодий ва гуманитар инқирозлар ортиб бормоқда. Буларнинг ҳаммаси мутлақо янги, хавотирли геосиёсий воқеликни вужудга келтирмоқда.

Биз Бош котиб Антониу Гутерриш Жаноби Олийларининг энг оғир ва ўткир глобал масалаларни муроса билан ҳал этиш учун Ташкилотимизни асосий платформа сифатида сақлаб қолишга қаратилган саъй-ҳаракатларини юксак баҳолаймиз.

Бу борада “БМТ — 80” ташаббусларини тўлиқ қўллаб-қувватлаймиз, Келажак учун пактга қатъий содиқлигимизни тасдиқлаймиз.

Биз замонавий хавф-хатарларга қарши самарали курашиш, ривожланаётган давлатларнинг манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Хавфсизлик Кенгашини трансформация қилиш ва унинг таркибини кенгайтириш тарафдоримиз.

Ҳурматли сессия иштирокчилари!

Биз Барқарор ривожланиш мақсадларига ҳамоҳанг ҳолда, демократик, ҳуқуқий, ижтимоий ва дунёвий Янги Ўзбекистонни барпо этиш сиёсатини олиб бормоқдамиз. Бунинг учун ортга қайтмас ислоҳотларимизни изчил давом эттиряпмиз.

Устувор мақсадимиз — мамлакатимизда яшаётган ҳар бир оиланинг, ҳар бир фуқаронинг ҳаётини тубдан ўзгартириш, инсон қадри ва фаровонлигини оширишдир.

Сўнгги йилларда Ўзбекистонда камбағаллик даражасини 35 фоиздан 6,6 фоизгача қисқартиришга эришдик. Бунга, аввало, таълим ва илм-фан соҳасини ўзгартириш, инновацион тармоқлар ва технологик саноат корхоналарини барпо этиш, “яшил” энергетика ва транспорт инфратузилмасини модернизация қилиш, кичик бизнесни ҳар томонлама ривожлантириш ва натижада миллионлаб иш ўринлари яратиш орқали эришмоқдамиз.

Давоми 2-бетда

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ШАВКАТ МИРЗИЁЕВНИНГ БИРЛАШГАН МИЛЛАТЛАР ТАШКИЛОТИ БОШ АССАМБЛЕЯСИНИНГ 80-СЕССИЯСИДАГИ НУТҚИ

Бошланиши 1-бетда

Мамлакатимизда мактабгача таълим қамрови 27 фоиздан 78 фоизга ошди, ёшларимизнинг олий таълим билан қамрови эса 9 фоиздан 42 фоизга етди. Энг асосийси — ўқитувчи ва устозлик касбининг обрўси ва нуфузини кескин оширишга ҳал қилувчи масала сифатида қарамоқдамиз.

Педагогларнинг ўзаро тажриба ва билим алмашиши учун ягона халқаро платформани яратиш мақсадида Ўзбекистонда Бутунжаҳон профессионал таълим саммитини ўтказишни таклиф этамиз.

Шунингдек, мамлакатимизда илғор соғлиқни сақлаш тизимини яратмоқдамиз. Эртага Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг бош қароргоҳида бизнинг ташаббусимиз билан болалар саратони ва бошқа оғир касалликларга қарши курашга бағишланган юқори даражадаги тадбир ўтказилади. Унга барча хорижий ҳамкорларимизни таклиф этамиз.

Яна бир муҳим йўналиш — гендер сиёсати. Мамлакатимизнинг ижтимоий-сиёсий ҳаёти ва тадбиркорлик соҳасида хотин-қизларнинг ролини бундан буён ҳам мустаҳкамлашни мақсад қилганмиз. Кенг минтақамиз миқёсида эса Осиё хотин-қизлар форумини доимий платформага айлантириб, мунтазам ўтказиб бориш тарафдоримиз.

Яна бир бор таъкидламоқчиман: биз Барқарор ривожланиш мақсадларига эришиш йўлида олган мажбуриятларимизга содиқмиз. 2030 йилга бориб “даромади ўртадан юқори” бўлган мамлакатлар қаторига киришни ният қилганмиз.

Шу мақсадда очиқ ва прагматик сиёсатимизни изчил давом эттирамиз.

Ҳурматли хонимлар ва жаноблар!

Бундан 8 йил муқаддам биз ушбу юксак минбардан туриб, Марказий Осиёни тинчлик, яхши қўшничилик ва шериклик маконига айлантиришга қатъий қарор қилганимизни эълон қилган эдик.

Бугун чуқур мамнуният билан таъкидлаш мумкин: биз бу стратегик мақсадга эришдик. Ёпиқ чегаралар, ҳал этилмаган баҳс ва низолар даври тарихда қолди.

Сўнгги йилларда минтақамизда ўзаро савдо, инвестициялар ва транспорт ташувлари ҳажми беш баробаргача кўпайди. Биз қўшма инвестиция жамғармалари, чегара ҳудудларида савдо ва саноат зоналарини ташкил қилдик. Биз уни Халқаро компетенциялар марказига айлантиришни таклиф этамиз.

Бу тузилма муаммоли ҳудудлардан қайтарилган шахсларни тинч ҳаётга мослаштириш бўйича тажриба алмашиш учун муҳим платформа бўлиб хизмат қилади.

Бундан ташқари, Терроризмга қарши кураш бошқармасининг минтақавий офисини Ўзбекистонда очиш учун зарур шароит яратишга тайёрмиз.

Ҳурматли хонимлар ва жаноблар!

Бугунги таҳдидларга тўла дунёда глобал транспорт тизими нақадар заиф эканлигига амин бўляпмиз. Бу муаммолар, биринчи навбатда, денгизга чиқиш имконияти бўлмаган ривожланаётган давлатларнинг барқарорлигига салбий таъсир кўрсатмоқда.

Халқаро транзит коридорларининг хавфсизлигини таъминлаш ва самарали логистика занжирларини яратиш ўта муҳимдир. Бу борада “Барқарор ривожланиш мақсадлари учун ўзаро транспорт боғлиқлигини мустаҳкамлаш” глобал механизмини жорий этиш вақти келди деб ҳисоблаймиз.

Жумладан, ЭКОСОС ва ЮНКТАД шафелигида Марказий Осиё давлатларининг иқтисодий тараққиёти масалаларига бағишланган халқаро форум ўтказиш, ЮНИДО билан саноатда “яшил” технологиялар минтақавий хабини ташкил этиш, минтақамизда сув ресурсларидан оқилона фойдаланиш, “яшил” макон барпо этиш ҳамда демографик барқарорликка эришиш бўйича дастурларни қабул қилиш ташаббуслари билан чиқамиз.

Шу билан бирга, Бош Ассамблеянинг Марказий Осиё мамлакатларининг минтақавий шериклик ва иқтисодий интеграцияни чуқурлаштиришга қаратилган ҳаракатларини қўллаб-қувватлашга доир резолюциясини қабул қилишни таклиф этамиз.

Ҳурматли делегациялар раҳбарлари!

Глобал ва минтақавий хавфсизлик ва барқарор ривожланиш ҳақида гапирганда, албатта Афғонистон тўғрисида тўхталмаслик мумкин эмас.

Афғон халқининг тинч ва осуда ҳаётга бўлган интилишини қўллаб-қувватлаш учун халқаро ҳамжамиятнинг саъй-ҳаракатларини бирлаштириш зарур. Шуни алоҳида таъкидлашни истардимки, бу давлатнинг яккаланиб қолишига йўл қўймаслик ўта муҳимдир.

Биз Афғонистонда катта иқтисодий ва инфратузилма лойиҳаларини амалга оширмоқчимиз. Ушбу мамлакат орқали халқаро транспорт ва энергетика коридорларини ривожлантириш бўйича Ташкилотимизнинг алоҳида резолюциясини қабул қилишни таклиф этамиз.

Ғазо секторидаги тобора кескин ёмонлашиб бораётган гуманитар инқирозни ҳам эътибордан четда қолдириб бўлмайди. Ҳарбий ҳаракатларни тўхтатиш ва сиёсий музокараларни давом эттиришга чақирамиз. Биз БМТ резолюцияларига мувофиқ, “икки халқ учун — икки давлат” тамойилини амалга оширишнинг қатъий тарафдоримиз.

Украина атрофидаги вазият ҳам барчамизни жиддий ташвишга солмоқда. Бу муаммони дипломатик йўллар билан ҳал этиш бўйича юқори даражадаги мулоқотлар бошланганини олқишлаймиз.

Ҳурматли анжуман иштирокчилари!

Марказий Осиёда Глобал аксилтеррор стратегиясини бажариш бўйича самарали ишлар олиб борилмоқда. БМТнинг Терроризмга қарши кураш бошқармаси билан ҳамкорликда Реабилитация ва қайта интеграция масалалари бўйича Минтақавий Кенгаш тузилган. Биз уни Халқаро компетенциялар марказига айлантиришни таклиф этамиз.

Шунингдек, тобора ўткир тус олаётган иқлим ўзгариши муаммоларига ҳам алоҳида тўхталмоқчиман. Жумладан, Орол денгизи қуришининг салбий оқибатлари жаҳон ҳамжамиятининг доимий диққат марказида бўлиши лозим. Биз Оролбўйи экотизимини қайта тиклаш бўйича ишларни изчил давом эттиряпмиз.

Сўнгги йилларда денгизнинг қуриган тубида 2 миллион гектар майдонда шўрга чидамли чўл ўсимликлари экилди. 2030 йилгача ушбу ҳудуднинг 80 фоиз қисмида яшил қопламалар ҳосил қилинади.

Яна бир муҳим муаммо — бу сув ресурсларининг тақчиллигидир. Ҳозирда дунё аҳолисининг икки миллиарддан ортиғи тоза ичимлик сувидан фойдаланиш имкониятига эга эмас.

Биз мамлакатимизда Сувни тежаш бўйича бутунжаҳон форумини ўтказишни режалаштирганмиз. Мазкур анжуман якунлари бўйича сув инқирозини барқарор тараққиёт учун жиддий таҳдид сифатида белгилаш мўлжалланмоқда. Бу борада глобал даражада инновация технологияларини жорий этиш учун алоҳида “йўл харитаси”ни қабул қилиш ниятидамиз.

Экологик ўзгаришларнинг яна бир салбий кўриниши — иқлим миграциясининг кучайиб бораётганидир. Афсуски, ушбу йўналишда аниқ халқаро механизмлар ва ҳуқуқий база ҳанузгача яратилмаган. Биз бу жиддий масалада кенг халқаро шериклик ва мувофиқлаштирилган сиёсат юритиш бўйича Глобал пакт қабул қилиш тарафдоримиз.

Ҳурматли йиғилиш иштирокчилари!

Мамлакатлар ўртасида рақамли ривожланиш ва сунъий интеллектдан фойдаланишда тенгсизликнинг олдини олиш жуда муҳим аҳамиятга эга.

Соғлиқни сақлаш, таълим ва маданият соҳаларида сунъий интеллектнинг амалий ечимлари ва моделларини беғараз алмашишга қаратилган Халқаро ҳамкорлик механизми яратишни таклиф этамиз.

Яна бир устувор масалага алоҳида тўхталмоқчиман. Эртанги кунимиз, дунёнинг тақдири ва фаровонлиги ёшлар қалби ва онгига тинчлик, гуманизм ва дўстлик, ўзаро ишонч ва ҳурмат каби олижаноб ғояларни сингдириш долзарб вазифамиздир.

Бу борада Жаҳон ёшларининг тинчлик сари ҳаракатини таъсис этиш ва унинг қароргоҳини Ўзбекистонда жойлаштириш таклифини илгари сурамиз. Биз жамиятимиздаги бағрикенглик сиёсатини изчил амалга оширмоқдамиз.

Шу билан бирга, ислом маърифати ғояларини чуқур ўрганиш ва дунёга тарғиб этиш бўйича саъй-ҳаракатларимизни фаол давом эттирамиз. Яқин ойларда кенг минтақамиз учун ноёб бўлган Ислом цивилизацияси марказини очамиз.

Буюк аждодларимиз — мутафаккир алломалар Имом Бухорий, Имом Термизий, Имом Мотуридийнинг бой маънавий ва илмий меросининг алоҳида тақдимотини Бирлашган Миллатлар Ташкилотида ўтказиш ниятидамиз.

Ҳурматли хонимлар ва жаноблар!

Янги Ўзбекистон барча давлатлар билан ўзаро ҳамжиҳатлик, очиқ мулоқот ва яқин шериклик тарафдоридир. Биз халқлар, маданиятлар ва цивилизациялар ўртасидаги мулоқотни мустаҳкамлаш, умумбашарий мақсадларни рўёбга чиқариш йўлида ўз ҳиссамизни қўшишга доим тайёрмиз.

Эътиборингиз учун раҳмат.

САМАРАЛИ МУЗОКАРАЛАРДА ИККИ ТОМОНЛАМА ҲАМКОРЛИКНИ ЯНАДА КЕНГАЙТИРИШГА ЭЪТИБОР ҚАРАТИЛДИ

Бошланиши 1-бетда

Юртимизда Корея етакчи олий таълим муассасаларининг 4 та филиали, мамлакатимиз ҳудудларида профессионал таълим марказлари муваффақиятли фаолият юритмоқда.

Корея халқаро ҳамкорлик агентлиги, Корея Эксимбанки ва унинг фондлари билан кўп йиллар давомида самарали шериклик қилиб келинаётгани, лойиҳаларнинг умумий портфели 3,5 миллиард долларга етганига юксак баҳо берилди.

Муҳим хомашё ресурсларини чуқур қайта ишлаш, кимё, машинасозлик, қишлоқ хўжалиги, транспорт, авиация, биотехнологиялар ва бошқа устувор йўналишлардаги лойиҳаларни илгари суришни назарда тутадиган янги узоқ муддатли Технология ва саноат шериклиги дастурини тайёрлаш юзасидан келишувга эришилди.

Шу маънода, Ҳукуматлараро комиссиянинг бўлажак йиғилишини самарали қилиб ўтказиш муҳимлиги қайд этилди.

Минтақавий, шу жумладан, “Марказий Осиё — Корея Республикаси” форматида ҳамкорлик масалалари юзасидан фикр алмашилди.

Учрашув якунида давлатимиз раҳбари Корея Президентини давлат ташрифи билан Ўзбекистонга келишга таклиф этди.

Албания Президенти Байрам Бегай билан учрашувда сиёсий-дипломатик, савдо-иқтисодий ва маданий-гуманитар соҳаларда ўзаро манфаатли ҳамкорликни ривожлантириш масалалари кўриб чиқилди.

Икки томонлама муносабатларни, шу жумладан, сиёсий мулоқот ва иқтисодий ҳамкорлик механизмларини яратиш орқали сифат жиҳатидан янги даражага олиб чиқишга ўзаро қизиқиш билдирилди.

Савдо ва инвестиция соҳаларидаги ҳамкорлик салоҳиятини рўёбга чиқариш, аграр ва озиқ-овқат саноати, транспорт ва бошқа соҳаларда кооперация лойиҳаларини амалга ошириш муҳимлиги қайд этилди.

Етакчилар минтақавий ва халқаро аҳамиятга молик масалалар юзасидан ҳам фикр алмашдилар.

БМТ Бош Бош котиби Антониу Гутерриш билан учрашувда Барқарор ривожланиш мақсадларига эришиш бўйича миллий вазифаларни амалга ошириш доирасида БМТ билан ҳамкорликни янада кенгайтириш масалалари кўриб чиқилди.

Суҳбат аввалида давлатимиз раҳбари Антониу Гутерришни БМТнинг юбилей сессияси билан самимий табриклаб, унинг ташкилот тизимини замонавий воқеликка мос равишда ислоҳ қилиш борасидаги ташаббусларини қатъий қўллаб-қувватлади.

Ўзбекистон ва БМТ шериклиги мисли кўрилмаган юксак даражага эришилгани мамнуният билан қайд этилди. 160 дан ортиқ дастур ва лойиҳалар муваффақиятли амалга оширилмоқда. Октябрь ойида беш йилга мўлжалланган янги Ҳамкорлик дастури имзоланиши кутилмоқда.

Кейинги йилларда Ўзбекистон ташаббуси билан БМТ Бош Ассамблеясининг 13 та резолюцияси қабул қилинди. Ўзбекистон ЭКОСОС, Инсон ҳуқуқлари бўйича қўмита, Статистика комиссияси каби нуфузли тузилмаларга аъзо этиб сайланди.

Ўзбекистон ташаббуси билан эртага БМТ бош қароргоҳида болалар саратони ва бошқа оғир касалликларга қарши курашиш бўйича юқори даражадаги форум бўлиб ўтади. Самарқанд шаҳрида ЮНЕСКОнинг 43-Бош конференциясига қизғин тайёргарлик кўрилмоқда.

Антониу Гутерриш Ўзбекистон Президентининг Бош Ассамблеянинг юбилей сессиясидаги нутқига юксак баҳо бериб, унинг Барқарор ривожланиш мақсадларига эришиш, Янги Марказий Осиёни шакллантириш, рақамли технологиялар ва сунъий интеллект, ёшлар, маърифатпарвар ислом дини ва бошқа соҳаларда глобал ҳамкорликни илгари суриш борасидаги ташаббуслари муҳимлигини алоҳида таъкидлади.

Суҳбат чоғида долзарб халқаро ва минтақавий муаммолар юзасидан ҳам фикр алмашилди.

Учрашув якунида устувор йўналишларда кенг кўламли шерикликни ривожлантириш, ҳамкорликнинг янги дастур ва лойиҳаларини ишлаб чиқишга келишиб олинди.

Иордания Подшоҳи Абдулла II ибн ал-Ҳусайн билан учрашувда жорий йил август ойида Ўзбекистон Республикасига амалга оширилган олий даражадаги ташриф давомида эришилган келишувлар ижроси муҳокама қилинди.

Ўзбекистон ва Иорданиянинг етакчи компаниялари иштирокидаги устувор инвестиция лойиҳаларини амалга оширишни жадаллаштириш бўйича ўзаро мувофиқлашган чора-тадбирлар кўришга алоҳида эътибор қаратилди.

Чехия Республикаси Президенти Петр Павел билан учрашувда савдо-иқтисодий ҳамкорликни янада кенгайтириш масалалари кўриб чиқилди. Савдо, инвестициялар, инновациялар, транспорт, қишлоқ хўжалиги ва бошқа устувор йўналишларда кооперацияни ривожлантириш бўйича аниқ лойиҳалар муҳокама қилинди.

Идоралараро алоқаларни фаол давом эттиришга келишиб олинди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Америка Қўшма Штатларига амалий ташрифи давом этмоқда.

ЎзА

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОННИНГ МУҲИМ ТАШАББУСЛАРИ БМТ БОШ АССАМБЛЕЯСИ МИНБАРИДА ЯНГРАДИ

Бошланиши 1-бетда

Президент Шавкат Мирзиёев сўзининг аввалида иштирокчиларни БМТ Бош Ассамблеясининг юбилей анжумани — 80-сессияси билан самимий қутлади. Мазкур йиғилиш шиддат билан ўзгараётган мураккаб глобал вазиятда ўтаётгани, бу эса Ташкилот фаолияти ва унинг келажагига янгича ёндашувлар билан қарашга чорлаётганини қайд этди.

— Ҳозирги кунда дунёда халқаро институтларнинг ўрни ва роли заифлашмоқда, қарама-қаршилик, низо ва урушлар кучаймоқда, технологик ва ижтимоий тенгсизлик кескин ошмоқда, иқтисодий ва гуманитар инқирозлар ортиб бормоқда. Буларнинг ҳаммаси мутлақо янги, хавотирли геосиёсий воқеликни вужудга келтирмоқда, — деди Ўзбекистон раҳбари.

Президентимиз Бош котиб Антониу Гутерришнинг энг оғир ва ўткир глобал масалаларни муроса билан ҳал этиш учун БМТни асосий платформа сифатида сақлаб қолишга қаратилган саъй-ҳаракатларини юксак баҳолади. “БМТ — 80” ташаббусларини тўлиқ қўллаб-қувватлади, мамлакатимиз Келажак учун пактга қатъий содиқлигини тасдиқлади.

Ўзбекистон етакчиси замонавий хавф-хатарларга қарши самарали курашиш, ривожланаётган давлатларнинг манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида БМТ Хавфсизлик Кенгашини трансформация қилиш ва унинг таркибини кенгайтиришга чақирди.

Давлатимиз раҳбари Ўзбекистондаги Барқарор ривожланиш мақсадларига ҳамоҳанг ҳолда амалга оширилаётган ортга қайтмас ислоҳотлар жараёнига батафсил тўхталди. Таъкидланганидек, демократик, ҳуқуқий, ижтимоий ва дунёвий Янги Ўзбекистонни барпо этиш сиёсати олиб борилмоқда.

— Устувор мақсадимиз — мамлакатимизда яшаётган ҳар бир оиланинг, ҳар бир фуқаронинг ҳаётини тубдан ўзгартириш, инсон қадри ва фаровонлигини оширишдир, — деди Президент.

Сўнгги йилларда Ўзбекистонда камбағаллик даражасини 35 фоиздан 6,6 фоизгача қисқартиришга эришилгани таъкидланди. Бу, аввало, таълим ва илм-фан соҳасининг ўзгартирилаётгани, инновацион тармоқлар ва технологик саноат корхоналарининг барпо этилаётгани, “яшил” энергетика ва транспорт инфратузилмасининг модернизация қилинаётгани, кичик бизнеснинг ҳар томонлама ривожлантирилаётгани ва натижада миллионлаб иш ўринлари яратилаётгани туфайлидир.

Мамлакатимизда мактабгача таълим қамрови 27 фоиздан 78 фоизга ошди, олий таълим билан қамров эса 9 фоиздан 42 фоизга етди. Ўқитувчи ва устозлик касбининг обрўси ва нуфузини кескин оширишга ҳал қилувчи масала сифатида қаралмоқда.

Педагогларнинг ўзаро тажриба ва билим алмашиши учун ягона халқаро платформани яратиш мақсадида Ўзбекистонда Бутунжаҳон профессионал таълим саммитини ўтказиш таклиф этилди.

Илғор соғлиқни сақлаш тизимини яратиш хусусида сўз юритар экан, мамлакатимиз етакчиси БМТ бош қароргоҳида Ўзбекистон ташаббуси билан болалар саратони ва бошқа оғир касалликларга қарши курашга бағишланган юқори даражадаги тадбир ўтказилишини айтди.

Гендер сиёсатига тўхталиб, давлатимиз раҳбари мамлакатимизнинг ижтимоий-сиёсий ҳаёти ва тадбиркорлик соҳасида хотин-қизларнинг роли бундан буён ҳам мустаҳкамланишини таъкидлади. Шу маънода, кенг минтақамиз миқёсида Осиё хотин-қизлар форумини доимий платформага айлантириб, мунтазам ўтказиб бориш муҳимлиги қайд этилди.

Мамлакатимиз Барқарор ривожланиш мақсадларига эришишга қатъий интилишини тасдиқлаб, Президент Ўзбекистон 2030 йилга бориб “даромади ўртадан юқори” бўлган мамлакатлар қаторига киришни ўз олдига мақсад қилиб қўйганини таъкидлади.

Ўзбекистоннинг ташқи сиёсатидаги устувор йўналишларга алоҳида эътибор қаратилди. Президентимиз шундай деди: “Бундан 8 йил муқаддам биз ушбу юксак минбардан туриб, Марказий Осиёни тинчлик, яхши қўшничилик ва шериклик маконига айлантиришга қатъий қарор қилганимизни эълон қилган эдик. Бугун чуқур мамнуният билан таъкидлаш мумкин: биз бу стратегик мақсадга эришдик. Ёпиқ чегаралар, ҳал этилмаган баҳс ва низолар даври тарихда қолди”.

Сўнгги йилларда минтақамизда ўзаро савдо, инвестициялар ва транспорт ташувлари ҳажми беш баробаргача кўпайгани таъкидланди. Қўшма инвестиция жамғармалари, чегара ҳудудларида савдо ва саноат зоналари ташкил этилмоқда, йирик инфратузилма лойиҳалари амалга оширилмоқда.

Марказий Осиё давлат раҳбарлари Маслаҳат учрашувлари минтақавий интеграцияни чуқурлаштириш йўлида самарали механизмга айланди.

— Шуни қатъий ишонч билан айтишим мумкинки, бугунги кунда Янги Марказий Осиёни шакллантириш жараёни бошланди. Минтақамиз ўзининг ҳамжиҳатлиги, барқарорлиги, ўзига хослиги билан халқаро муносабатлар тизимида алоҳида субъект сифатида тобора мустаҳкам ўрин эгалламоқда, — деди Президент.

Давлатимиз раҳбари БМТ тузилмалари билан минтақада қатор янги лойиҳа ва дастурларни амалга оширишни, жумладан, ЭКОСОС ва ЮНКТАД шафелигида Марказий Осиё давлатларининг иқтисодий тараққиёти масалаларига бағишланган халқаро форумни ўтказиш, ЮНИДО билан саноатда “яшил” технологиялар минтақавий хабини ташкил этиш, минтақамизда сув ресурсларидан оқилона фойдаланиш, “яшил” макон барпо этиш ҳамда демографик барқарорликка эришиш бўйича дастурларни қабул қилишни таклиф қилди.

Бундан ташқари, Бош Ассамблеянинг Марказий Осиё мамлакатларининг минтақавий шериклик ва иқтисодий интеграцияни чуқурлаштиришга қаратилган ҳаракатларини қўллаб-қувватлашга доир резолюциясини қабул қилиш ташаббуси илгари сурилди.

Глобал ва минтақавий хавфсизлик борасида фикр юритар экан, Ўзбекистон Президенти Афғонистондаги вазиятга тўхталди. Афғон халқининг тинч ва осуда ҳаётга бўлган интилишини қўллаб-қувватлаш учун халқаро ҳамжамиятнинг саъй-ҳаракатларини бирлаштиришга чақириб, бу давлатнинг яккаланиб қолишига йўл қўймаслик ўта муҳимлигини алоҳида таъкидлади.

Ўзбекистон ушбу мамлакатда катта иқтисодий ва инфратузилма лойиҳаларини амалга оширмоқчи экани қайд этилди.

Президентимиз Афғонистон орқали халқаро транспорт ва энергетика коридорларини ривожлантириш бўйича БМТнинг алоҳида резолюциясини қабул қилишни таклиф этди.

Ғазо секторидаги тобора ёмонлашиб бораётган гуманитар инқироз ҳақида гапирар экан, Президентимиз ҳарбий ҳаракатларни тўхтатиш ва сиёсий музокараларни давом эттиришга чақирди.

— Биз БМТ резолюцияларига мувофиқ, “икки халқ учун — икки давлат” тамойилини амалга оширишнинг қатъий тарафдоримиз, — деди у юксак минбардан туриб.

Украина атрофидаги вазият ҳам барчамизни жиддий ташвишга солаётганини қайд этиб, Президентимиз бу муаммони дипломатик йўллар билан ҳал этиш бўйича юқори даражадаги мулоқотлар бошланганини олқишлади.

Хавфсизлик мавзуси давомида давлатимиз раҳбари Марказий Осиёда Глобал аксилтеррор стратегиясини бажариш бўйича самарали ишларни қайд этди. БМТнинг Терроризмга қарши кураш бошқармаси билан ҳамкорликда тузилган Реабилитация ва қайта интеграция масалалари бўйича Минтақавий Кенгашни Халқаро компетенциялар марказига айлантириш таклиф этилди. Марказ муаммоли ҳудудлардан қайтарилган шахсларни тинч ҳаётга мослаштириш бўйича тажриба алмашиш учун муҳим платформа бўлиб хизмат қилади.

Президентимиз Терроризмга қарши кураш бошқармасининг минтақавий офисини Ўзбекистонда очиш учун зарур шароит яратишга тайёрлигини билдирди.

Мамлакатимиз етакчиси бугунги таҳдидларга тўла дунёда глобал транспорт тизимининг заифлиги денгизга чиқиш имконияти бўлмаган ривожланаётган давлатларнинг барқарорлигига салбий таъсир кўрсатаётганини кўрсатиб ўтди.

Халқаро транзит коридорларининг хавфсизлигини таъминлаш ва самарали логистика занжирларини яратиш мақсадида “Барқарор ривожланиш мақсадлари учун ўзаро транспорт боғлиқлигини мустаҳкамлаш” глобал механизмини жорий этишга чақирди.

Ўзбекистон Президенти тобора ўткир тус олаётган иқлим ўзгариши муаммоларига ҳам алоҳида тўхталди. Қайд этилганидек, Орол денгизи қуришининг салбий оқибатлари жаҳон ҳамжамиятининг доимий диққат марказида бўлиши лозим.

— Биз Оролбўйи экотизимини қайта тиклаш бўйича ишларни изчил давом эттиряпмиз. Сўнгги йилларда денгизнинг қуриган тубида 2 миллион гектар майдонда шўрга чидамли чўл ўсимликлари экилди. 2030 йилгача ушбу ҳудуднинг 80 фоиз қисмида яшил қопламалар ҳосил қилинади, — деди давлат раҳбари.

Сув ресурсларининг тақчиллиги муаммосига тўхталар экан, Президентимиз Ўзбекистонда Сувни тежаш бўйича бутунжаҳон форумини ўтказиш режалаштирилганини таъкидлади. Мазкур анжуман якунлари бўйича сув инқирозини барқарор тараққиёт учун жиддий таҳдид сифатида белгилаш ва бу борада глобал даражада инновация технологияларини жорий этиш учун алоҳида “йўл харитаси”ни қабул қилиш мўлжалланмоқда.

Экологик ўзгаришларнинг яна бир салбий кўриниши — иқлим миграциясининг кучайиб бораётганидир. Президентимиз ушбу йўналишда аниқ халқаро механизмлар ва ҳуқуқий база ҳанузгача яратилмаганини қайд этди. Шу муносабат билан бу жиддий масалада кенг халқаро шериклик ва мувофиқлаштирилган сиёсат юритиш бўйича Глобал пакт қабул қилишга чақирди.

Барчанинг барқарор тараққиётини таъминлаш ҳақида сўз юритилар экан, мамлакатлар ўртасида рақамли ривожланиш ва сунъий интеллектдан фойдаланишда тенгсизликнинг олдини олиш жуда муҳим эканига эътибор қаратди. Шу маънода, соғлиқни сақлаш, таълим ва маданият соҳаларида сунъий интеллектнинг амалий ечимлари ва моделларини беғараз алмашишга қаратилган Халқаро ҳамкорлик механизмини яратиш таклиф этилди.

— Яна бир устувор масалага алоҳида тўхталмоқчиман. Эртанги кунимиз, дунёнинг тақдири ва фаровонлиги ўсиб келаётган ёш авлод қўлида. Ёшларимизнинг қалби ва онгига тинчлик, гуманизм ва дўстлик, ўзаро ишонч ва ҳурмат каби олижаноб ғояларни сингдириш долзарб вазифамиздир, — деди Президентимиз.

Шу муносабат билан Жаҳон ёшларининг тинчлик сари ҳаракатини таъсис этиш ва унинг қароргоҳини Ўзбекистонда жойлаштириш таклифи илгари сурилди.

Президентимиз таъкидлаганидек, Ўзбекистон жамиятда бағрикенглик сиёсатини изчил амалга ошираётган экан, ислом маърифати ғояларини чуқур ўрганиш ва дунёга тарғиб этиш бўйича саъй-ҳаракатларини фаол давом эттиради. Яқин ойларда минтақа учун ноёб бўлган Ислом цивилизацияси маркази очилади. Буюк аждодларимиз — мутафаккир алломалар Имом Бухорий, Имом Термизий, Имом Мотуридийнинг бой маънавий ва илмий меросининг алоҳида тақдимоти Бирлашган Миллатлар Ташкилотида ўтказилади.

Шавкат Мирзиёев сўзининг якунида Янги Ўзбекистон барча давлатлар билан ўзаро ҳамжиҳатлик, очиқ мулоқот ва яқин шериклик тарафдори экани, халқлар, маданиятлар ва цивилизациялар ўртасидаги мулоқотни мустаҳкамлаш, умумбашарий мақсадларни рўёбга чиқариш йўлида ўз ҳиссасини қўшишга доим тайёрлигини таъкидлади.

ЎзА

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН

ДАВР НАФАСИ

2025 йил 24 сентябрь, 197-сон

www.yuz.uz — yuz.uznews — yuz_official — yuz.uz_news — yuz

Янги Ўзбекистон руҳи

КАМБАҒАЛЛИКНИ ҚИСҚАРТИРИШ БЎЙИЧА ЯНГИ ЎЗБЕК МОДЕЛИ

Бундан ўн йил олдин БМТ томонидан Барқарор ривожланиш мақсадлари ҳақида муҳим ҳужжат қабул қилинган ва у асосида 2030 йилгача глобал миқёсда камбағалликка барҳам бериш ушбу мақсадларнинг биринчиси сифатида белгиланган эди. Бу каби эзгу ишларда халқаро ҳамжамият эътиборини қозонаётган, айниқса, барча ислоҳотларни “Инсон қадри учун” тамойили асосида давом эттираётган Ўзбекистон айни масалада биринчилардан бўлиб ўз нуқтаи назарини белгилаб олгани, Президентимизнинг юртимизда камбағаллик борлигини эътироф этгани ҳолда, ушбу масалага жиддий эътибор қаратаётгани ҳам барчага маълум.

Зиёвиддин МАНСУР,
Ёзувчилар уюшмаси Наманган вилояти бўлими раҳбари, халқ депутатлари вилоят кенгаши депутати, “Эл-юрт ҳурмати” ордени соҳиби

Муҳими, мамлакатимизда бу борадаги янги ташаббус ва тажрибалар синовдан ўтказилиб, дунёдаги ижобий ютуқлар ўрганилган ҳолда, камбағалликни қисқартириш бўйича янги Ўзбекистон модели яратилди. Наманганда “Камбағалликдан фаровонлик сари” мавзусида ўтказилган халқаро форум бу борадаги тажриба ва амалиётни намоён этишда ўзига хос платформа вазифасини ўтади.

Ҳозир инсоният оқибатини олдиндан айтиб бўлмайдиган ўта кескин ва мураккаб даврни бошдан кечираётган, дунёда геосиёсий, иқтисодий ва ижтимоий беқарорлик тобора ортиб бораётган, Ер юзида оғир иқлим ўзгаришлари, сув танқислиги ва пандемиялар туфайли инсоният олдида машаққатли синовлар пайдо бўлаётган бир пайтда янги Ўзбекистонда кузатилаётган оламшумул ўзгаришлар, улкан бунёдкорликлар, энг эътиборлиси, барча эзгу саъй-ҳаракатлар инсон манфаатларига қаратилаётгани ва бу олижаноб ишлар жаҳон ҳамжамиятининг юксак эътирофига сазовор бўлаётгани бутун мамлакат аҳлига алоҳида ғурур-ифтихор бағишлайди. Ҳар қандай синчков одам жаҳонда рўй бераётган турли можаролар, айрим давлатлар ўртасидаги қирғинбарот жанглар, умуман, кутилмаган глобал ўзгаришлар оқибатида 2015 йилдан буён глобал иқтисодий ўсиш суръати ўртача 3 фоизни ташкил этиб, олдинги ўн йилликка нисбатан секинлашганини, бунинг оқибатида агар беш йил олдин дунёда 650 миллион киши камбағалликда яшаган бўлса, бугун улар сони 800 миллиондан ошганини, бу каби салбий ҳолатлар барча давлатлар, халқаро ташкилотлар, умуман, дунё ҳамжамияти олдига янги ва долзарб вазифаларни қўйиб, уларга ечим топиш бўйича тезкор қарорлар қабул қилишни тақозо этаётганини илғаши қийин эмас.

Мана шундай шароитда янги Ўзбекистон ҳар жабҳада тинимсиз ўзгаришларга юз тутаётганини англамаслик, ҳис этмаслик ёки бу каби ижобий юксалишларга панжа орасидан қараш гумроҳлик, бефарқлик, ноҳолисликдан бошқа нарса эмас, албатта. Ўттиздан ортиқ нуфузли ташкилот ва икки юзга яқин халқаро эксперт қатнашган халқаро форум иштирокчилари давлатимиз раҳбарини қизғин кутиб олгани, кун тартибидаги масала юзасидан нутқини гулдурос қарсаклар билан олқишлагани, илгари сурган таклиф ва ташаббусларини музокараларида самимият билан маъқуллагани, айрим муаммоларга биргаликда ечим топишга даъват қилувчи ғояларига хайрихоҳлик билан қўшилгани анжуманга қизғин руҳ, кўтаринки кайфият бахш этди.

Президентимиз маърузасида қайд этилганидек, мамлакатимизда сўнгги саккиз йилда фуқароларнинг ҳақ-ҳуқуқини ҳимоя қилиш, муносиб иш жойи билан таъминлаш, даромадини ошириш, турмуш шароитини яхшилашга қаратилган улкан ишлар бажарилди. Барча саъй-ҳаракатлар ҳар бир инсон, айниқса, ёшлар ва хотин-қизларга ўз салоҳиятини тўлиқ намоён этиши учун шароит яратиш ва имкониятларни кенгайтиришга қаратилди.

Шундай мураккаб даврда камбағалликка қарши кураш давлат сиёсати даражасига олиб чиқилиши, умуммиллий ҳаракатга айлантирилиши, образли айтганда, жарликда туриб чўққини кўзлашдек ақлбовар қилмайдиган ҳолат эди. Очиқчасига тан олиш керак, ўша пайтда бизда камбағаллик даражасини баҳолаш бўйича аниқ мезон ва методология йўқ эди. Мана шундай паллада янги таҳрирдаги Конституциямизда пенсиялар, нафақалар ва ижтимоий ёрдам миқдори энг кам истеъмол харажатидан оз бўлиши мумкин эмаслиги қатъий белгилаб қўйилгани жуда катта қонуний асос бўлди. Ҳаққоний ҳолатни яққолроқ тасаввур қилиш учун қуйидаги фактларни эслаш кифоя, назаримда.

Экспертларнинг ҳисоб-китобига кўра, бу ишлар бошланганда мамлакатимиз аҳолисининг учдан бир қисми камбағаллик чегарасида яшарди. Изчил ислоҳотлар туфайли 7,5 миллион киши камбағалликдан чиқарилиб, камбағаллик даражаси 2024 йилда 8,9 фоизга туширилди. Йил якунигача уни 6 фоизгача камайтириш режа қилингани ниҳоятда олижаноб мақсаддир.

Албатта, қисқа муддатда бундай натижага эришиш ўз-ўзидан бўлгани йўқ. Ўтган давр да иқтисодиётимиз 2 баробар ўсгани, йил якуни билан аҳоли жон бошига даромад 3,5 минг долларга етиши ҳазилакам иш эмас.

Мамлакатимизда янги ташаббус ва тажрибалар синовдан ўтказилиб, дунёдаги ижобий ютуқлар ўрганилиб, камбағалликни қисқартириш бўйича янги Ўзбекистон модели яратилди. Аввало, ўтиш даврининг муҳим инструменти бўлган манзилли ижтимоий дафтарларни жорий этиб, барча эҳтиёжманд оилалар қамраб олинди.

Биргина мисол: пандемия даврида 800 минг оилага бепул дори-дармон, 255 минг оилага озиқ-овқат маҳсулотлари, яна 1 миллион 200 минг оилага ижтимоий нафақа берилди.

Ўтиш даврининг оғир қийинчиликларини бошдан кечирган халқимиз яхши билади: пахта хомашёсидан бошқа бойлиги йўқ, уни ҳам арзонгаров сотиб, ўзига ғўзапоя ва кўракдан бошқа “бойлик” қолмаган миллат, очиқча айтганда, сувтекин мардикор эди. Ўзида етиштириладиган саккиз турли озиқ-овқат маҳсулотидан тортиб, кафанликкача навбатда туриб олиш ҳолатидаги одамлар учун қандай оғир бўлмасин, изланиб, имкон топиб, ижтимоий мақсадлар учун давлат томонидан 8 миллиард долларлик маблағ ва имтиёзлар берилиши жуда катта оламшумул ижтимоий-сиёсий воқеа эди.

> **“Наманганда ўтган навбатдаги халқаро форум ўз моҳият-эътибори билан фаровонлик дастури сифатида Конституциямизда белгилаб қўйилган ижтимоий давлат принципининг амалдаги исботидир, десак, айни ҳақиқатни айтган бўламиз.”**

Натижада 5 миллион 200 минг одам “камбағаллик ўпқони”га тушиб қолишдан ҳимоя қилинди. Шу билан бирга, иқтисодий рецессиянинг олди олинди.

Жамиятнинг энг қуйи бўғинигача тушиб, “маҳаллабай” ишлаш тизими йўлга қўйилгани, “Халқ давлатга эмас, давлат халққа хизмат қилиши керак” деган олижаноб ғоя асосида одамлар рози бўладиган ишларни қилишга изчил интилиш, тизимли ҳаракат ўзини ҳар томонлама оқлади. Ҳар бир хонадон, ҳар бир оила билан индивидуал режа асосида ишлаб, даромадини ошириш учун давлат хазинасидан етарли ресурс ажратилди.

Маҳаллаларни обод қилиш, одамлар ҳаётини яхшилаш ва тадбиркорлик инфратузилмасини ривожлантиришга ҳар йили 2,5-3 миллиард доллар йўналтирилаётгани оддий фуқаролар учун катта имкониятлар эшигини очмоқда.

Ўзбекистон аҳолисининг асосий қисми қишлоқларда истиқомат қилишини назарда тутиб, қишлоқ аҳолисини даромадли қилиш учун 235 минг гектар пахта ва ғалла майдони қисқартирилди ҳамда одамларга 30-50 сотихдан ер ажратишнинг янги механизми жорий қилинди. Бу қишлоқ аҳолиси ҳаётида ҳеч кутилмаган инқилобий ўзгаришга асос бўлди, десак, айни ҳақиқатни айтган бўламиз. Зеро, шу каби улуғвор ишлар қарийб 1 миллион одамнинг даромадини оширишда муҳим қадам вазифасини ўтади.

Барча вилоятларда бўлганидек, Наманганда ҳам етакчи тадбиркорлар кўмагида томорқада сердаромад экинлар экиш ва етиштирилган маҳсулотни кафолатли сотиб олиш тизими йўлга қўйилди. Вилоятнинг шаҳарга туташ Наманган, Уйчи ҳамда олис Учқўрғон, Чуст, Норин ва бошқа туманларида томорқадан олинган даромад ҳисобига камбағалликдан чиққан уддабурон томорқачилар давлатманд оилалар қаторидан жой олаётгани ҳар қанча ибратга, ўрганиб ҳаётга татбиқ қилишга арзигулик тажрибадир.

Энг муҳими, юқоридаги омиллар асосида аҳолини камбағалликдан чиқариш ва даромадли қилишда ҳар бир ҳудуднинг муайян тажрибаси янглиғ меҳнатсевар Наманган аҳлининг ҳам ўз тажрибаси пайдо бўлди. Бу каби дадил ва изчил ҳаракатлар ҳақидаги гапларни тинглаб ўтирганлар ҳали муҳокамалар бошланмай туриб музокарага киришгани, айтилганлар хаёлда эмас, ҳаётда бўлганини рўпарага қўйилган экрандаги фактлар, рақамлар ва мамлакат ҳаётига оид роликлардан илғаб, қалбан ҳис эта бошлаганини — ҳайратга тушаётганини илғаш қийин эмасди. Шу маънода, халқаро форумнинг Наманганда ўтказилганида етарлича асос бор.

Президентимизнинг барча соҳалар каби бизнесга, барча вилоятлар қатори Наманганга алоҳида эътибори, кичик бизнес, ҳунармандчилик, замонавий саноат зоналарини ривожлантириш бўйича кўрсатган йўл-йўриқлари асосида изчиллик билан ҳаётга татбиқ этилаётган янгиланишлар, ўзига хос намуна, тажриба мактаби яратилгани эҳтиёжманд қатламнинг камбағаллик ботқоғидан чиқишига мустаҳкам замин бўлди. Бу гаплар айтишга осон, бироқ атиги етти-саккиз йил аввал тонг отмай далага кетиб, қоронғида ҳам уйида бўлмаган наманганликларнинг бу даражага эришишига асос бўлган тутумлар, тафаккур ва имкониятлар аввалгисидан ер билан осмонча, биёбон билан бўстонча, томчи билан уммонча фарқ қилган, десам ишонаверинг.

Бир сўз билан айтганда, ҳар бир маҳаллага бизнес муҳити, ҳар бир оилага фаровонлик кириб келганини бутун мамлакат аҳли қатори наманганликлар ҳам ўз ҳаётида, тобора юксалиб бораётган турмуш шароитида яққол ҳис этмоқда. Буни кундан кун чирой очаётган вилоятимизнинг кўрку таровати, одамларнинг гуллари янглиғ гулгун чеҳрасию, ёниқ кўзларидан илғаш қийин эмас. Бундай кенг кўламли саъй-ҳаракатлар ҳисобига Ўзбекистон 2030 йилга қадар камбағалликни қисқартириш бўйича олган мажбуриятини барвақт бажаришига ҳеч қандай шак-шубҳа йўқ.

Чунки бу эзгу мақсадга эришиш учун еттита устувор йўналишни қамраб олган “Камбағалликдан фаровонлик сари” дастури ишлаб чиқилган, ундаги вазифалар ижроси ҳар қандай киши қалбида ишонч уйғотиши табиий. Хўш, булар нималардан иборат?

Биринчидан, давлатнинг пировард мақсади камбағал аҳолини шунчаки ишга жойлаштириш эмас, балки доимий иш ўринларини кўпайтириб, одамларнинг барқарор даромад манбаига эга бўлиши учун шароит яратишдир.

Президентимиз маърузасида қайд этилганидек, давлатимизнинг фаол инвестиция сиёсати туфайли шу йилнинг ўзида 35 миллиард доллар сармоя эвазига 9000 дан ортиқ янги корхона, 300 мингга яқин юқори даромадли иш ўрни очилмоқда.

Қулай ишбилармонлик муҳити ҳисобига ўтган саккиз йилда 700 минг тадбиркор барқарор бизнесини очди. Эътиборлиси шундаки, давлат бизнесга шароит яратиб беряпти, тадбиркорлар эса ўзига ижтимоий масъулият олиб, эҳтиёжманд аҳолини ишли ва даромадли қилишда кўмакчи бўлмоқда. Мана шундай самарали ҳамкорлик туфайли шу йилнинг ўзида 270 мингдан зиёд камбағал оила аъзоси доимий ишли бўлди.

Кейинги етти-саккиз йилда ҳозирги технологиялар асри тақозосига кўра, ахборот технологиялари, сунъий интеллект, финтех каби одамларга юқори даромад келтирадиган соҳаларда стартаплар экотизимини ривожлантиришга катта эътибор қаратилмоқда. Йил бошидан буён стартапларга 270 миллион доллар ёки ўтган йилга нисбатан 4 баробар кўп хорижий инвестиция киритилди. Бу йўналишдаги ишларни янада кучайтириб, биргина Жаҳон банки ҳамкорлигида қиймати 100 миллион долларлик янги лойиҳалар бошлангани самарадорликнинг ишончли асосидир.

Мамлакатимизда камбағалликни қисқартириш, аҳоли даромадини кўпайтириш бўйича халқаро ташкилотлар ва нуфузли молия институтлари билан фаол ва олиб борилаяпти. Бу борада Ислом тараққиёт банки билан ҳамкорликда қишлоқларда яшаш шароитини яхшилаш, йўл қурилиши, тиббиёт ва таълим хизматларини кенгайтириш бўйича амалга оширилаётган 5 миллиард долларлик лойиҳалар алоҳида аҳамиятга эга.

Иккинчидан, Президентимиз таъкидлаганидек, одамларнинг билимини оширмай, уларни камбағаллик гирдобидан чиқариш имконсиз. Шу боис, сифатли таълим асосида инсон капиталини ривожлантириш узоқ муддатли истиқболда камбағалликни қисқартиришнинг асосий драйвери бўлиб қолади.

Биргина мисол: болаларимизнинг боғчалардаги қамрови 27 фоиздан 78 фоизга ошгани натижасида 1 миллион аёл таълим олиш, касб-ҳунар ўрганиш ва даромад топиш имконига эга бўлди. Бу ишлар давом эттирилиб, камбағал оилалар фарзандларини мактабгача таълимга тўлиқ қамраб олиш учун барча шароит яратилмоқда. Бундай оилалар фарзандлари учун хорижий тил ва касб-ҳунар ўрганишга кетадиган харажатларнинг 80 фоизи қоплаб бериляпти. Бу орқали 100 минг камбағал оила фарзандлари қамраб олинмоқда.

Ҳар бир камбағал оилада камида 1 нафар олий маълумотли йигит ёки қиз бўлиши учун имтиёзли таълим кредити ва давлат грантлари кўпайтирилиши ҳам камбағалликнинг олдини олишда энг самарали ечимлардан бири бўлиши шубҳасиз.

Сўнгги беш йилда 800 мингдан зиёд киши замонавий касб-ҳунарларга ўргатилиб, юқори даромадли ишларга жойлаштирилди. Келгусида бу амалиётни янада кенгайтириш режа қилинаётгани ҳам мамлакатимизда “Инсон қадри учун” тамойили асосидаги ислоҳотлар бардавомлигидан далолат. Жаҳон стандартлари асосида Касбга тайёрлаш халқаро марказлари ташкил этилиб, битирувчиларига хорижда тан олинадиган сертификатлар бериш йўлга қўйилди.

Учинчидан, хотин-қизларни жамиятнинг фаол аъзосига айлантириш масаласи ҳам давлат сиёсати даражасига олиб чиқилди. Мамлакатимизда хотин-қизларга олий-гоҳда ўқиши учун фоизсиз кредит ажратиш, магистратурада бепул таълим олиш тизими жорий этилди. Бугун талабаларнинг 53 фоизини хотин-қизлар ташкил этаётгани, шу йилнинг ўзида 1 миллион 700 минг аёл ишли бўлгани қувонарлидир.

Бу ишлар давом эттирилиб, “Рақамли авлод қизлари” дастури доирасида 50 минг қиз ахборот технологиялари, финтех ва сунъий интеллектга ўқитилиши жаҳон миқёсида оммалаштиришга арзигулик намуна.

Хотин-қизларнинг жамиятдаги барча бўғинда ўз ўрнини топишига кўмаклашиш давлатимизнинг доимий эътиборида экани, шу йилнинг ўзида аёллар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлаш учун 1,5 миллиард доллар ажратилгани, ушбу маблағ янада кўпайтирилиб, келгуси йили яна 2 миллион аёл доимий даромадли бўлиши учун шароит яратиш кўзда тутилаётгани, келгуси йилдан меҳнат бозорида аёллар учун тенг шароит яратиш мақсадида ижтимоий суғурта тизими қамрови кескин оширилиши оилаларнинг камбағалликка тушиб қолмаслигини кафолатлайди.

Тўртинчидан, инсон саломатлигини муҳофаза қилмай туриб, имкониятларини тўлақонли рўёбга чиқариб бўлмайди. Бу борада Президентимиз эътирофича, 140 минг камбағал оилага шифокор бириктирилиб, уларни йилига бир марта тўлиқ тиббий кўрикдан ўтказиш йўлга қўйилади. Энди кафолатланган тиббий хизматлар кўпайтирилиб, камбағал оилаларнинг бунга сарф қиладиган харажати 2 карра қисқартирилади. Бунда уларга бепул дори ва кафолатланган тиббий хизматлар пакети тақдим этилади.

Бешинчидан, ижтимоий ҳимояга муҳтож аҳоли билан манзилли ишлаш — камбағалликка қарши курашда асосий йўналишлардан бири. Бу тизим тубдан ислоҳ қилиниб, илгари 6 та давлат ташкилотида бўлган ваколатлар ягона — Ижтимоий ҳимоя миллий агентлигига берилди.

Қисқа муддатда ҳар бир туман ва шаҳарда 100 дан ортиқ ижтимоий хизматларни “бир дарча” тамойили асосида кўрсатадиган “Инсон” ижтимоий хизматлар марказлари ташкил қилингани, ҳар бир маҳаллада ижтимоий ходим аҳоли билан проактив усулда ишлаётгани бу эзгу иш қамрови ва самарадорлигидан далолат.

Шу йилнинг ўзида мазкур хизмат самараси ўлароқ 2 миллион 700 минг кишига ижтимоий хизмат ва ёрдамлар кўрсатилди. Айниқса, камбағал оилаларнинг парваришга муҳтож аъзоларига янги ижтимоий хизматлар йўлга қўйилди. Бу эса меҳнатга лаёқатли 50 минг кишининг ишлаши учун имкон яратди. Жаҳон банки билан ижтимоий хизматлар сифати ва қамровини ошириш мақсадида 100 миллион долларлик лойиҳа бошлангани эса бу ишнинг кейинги кўламига яққол ишорадир.

Имконияти чекланган аҳолининг камбағалликка тушиб қолиш эҳтимоли юқори. Шу боис, уларни қўллаб-қувватлаш, инклюзивлик асосида жамиятга интеграция қилиш бўйича мамлакатимиз миқёсида янги ёндашувлар ишлаб чиқилди.

Муносиб меҳнат шароити яратилгани учун бу йил ногиронлиги бор 150 минг шахс ишга жойлашди. Уларга ҳаётий зарур тиббий жиҳозлар ва протезлар бепул етказиб берилмоқда.

Бундан ташқари, имконияти чекланган болаларни мактаб ва касбий таълим билан қамраб олиш учун алоҳида дастурлар амалга оширилаётгани, оғир вазиятга тушиб қолган болаларга ғамхўрлик қилиш ва уларни зўравонликнинг ҳар қандай кўринишидан ҳимоя қилиш борасида янги тажриба яратилгани ҳам инсонпарварликнинг олий намунасидир.

Олтинчидан, ҳудудларда инфратузилмани яхшилаш, одамларга яхши яшаш учун қулай шароитлар яратиш кўп ўлчовли камбағалликни қисқартиришда муҳим қадам бўлади.

Шу мақсадда қарийб 3,5 миллион киши яшайдиган, шароити оғир 1000 та маҳаллада инфратузилма яратиш борасидаги ишлар натижасида шу йилнинг ўзида 470 минг хонадонга қарашли томорқага сув борди, яна 790 минг хонадонда электр энергияси таъминоти яхшиланди.

Келгуси йили маҳаллаларда инфратузилмани яхшилаш, иш ўринларини кўпайтириш, тадбиркорликни қўллаб-қувватлашга яна 400 миллион доллар ажратилиши кўзда тутилган. Бунда 32 та туман ва ижтимоий шароити оғир 328 та маҳаллани ривожлантириш бўйича алоҳида дастур қабул қилинади. Бу оғир шароитли ҳудудларни замон талаблари асосида ривожлантириш, аҳолига муносиб турмуш шароити яратиш борасида янги тажриба бўлади.

Шунингдек, 810 та маҳаллада сув, канализация, йўл, мактаб ва боғча қуриш бўйича 1,3 миллиард долларлик лойиҳалар амалга оширилади. Уй-жойга муҳтож ва даромади паст аҳолига ипотека тизимидан фойдаланиш учун ҳар йили 200 миллион доллар субсидия ажратилади.

Еттинчидан, мамлакатимизда давлат харажатининг 70 фоиздан ортиғи айнан Барқарор ривожланиш мақсадларига эришиш учун сарфланмоқда.

Шу билан бирга, Президентимиз маърузада таъкидлаганидек, глобал миқёсда Барқарор ривожланиш мақсадларига эришиш учун ривожланаётган давлатларга йилига 4 триллион доллардан зиёд маблағ зарур. Бундай шароитда хавф-хатарларни объектив баҳолаш, молиявий ресурсларни жалб қилиш, самарадорлигини ошириш бўйича “камбағалликка қарши курашнинг янги молиявий архитектураси”га эҳтиёж сезилмоқда.

Ушбу масалаларга ечим топиш мақсадида Президентимиз томонидан 2026 йилда кўҳна Хива шаҳрида халқаро молия институтлари, донор ташкилотлар ва ҳамкор давлатлар иштирокида конференция ўтказиш таклиф қилингани ҳамкор давлатлар биргаликдаги фаолиятининг кейинги ривожланиш истиқболи учун айни муддао бўлди.

Умуман олганда, Наманганда ўтган навбатдаги халқаро форум ўз моҳият-эътибори билан фаровонлик дастури сифатида Конституциямизда белгилаб қўйилган ижтимоий давлат принципининг амалдаги исботидир, десак, айни ҳақиқатни айтган бўламиз.

Тараққиёт одимлари

ОЛМАЛИҚ ЮРТ ФАХРИГА, САНОАТ ШАҲРИГА АЙЛАНМОҚДА

Олмалиқ... Бу шунчаки географик нуқта эмас. Бу номни эшитган киши қалбининг бир чеккасида ғурурни, фахр ва ишончни ҳис қилади. Бу жой заҳматнинг, сабрнинг ва тинимсиз янгиланишнинг манзилидир.
Кимдир бу шаҳарни конлари, мис фабрикалари билан эслайди. Бошқа биров эса уни футбол академияси, ёшлар боғи, янги таълим масканлари орқали, яна кимдир табиати билан танийди. Бироқ бу шаҳарни ҳақиқий маънода англаш учун у ерга бир бор бўлса-да бориш, одамлари билан суҳбат қуриш, уларнинг юзидаги меҳнатсеварлик ва эртанги кунга ишончни кўриш керак. Ана шундагина Олмалиқнинг ҳақиқий қиёфасини англаш, ҳис қилиш мумкин.

Улуғ лойиҳалар бошланган манзил

Биринчи манзилимиз “Қалмоққир” ва “Ёшлик-1” конлари бўлди. Кон томон юрар эканмиз, узоқдан ҳайбатини кўз-кўз этиб, шаҳарга ўзгача кўрк бағишлаб турган замонавий, баланд уйлар диққатимизни тортди. Олдинлари бу ерларда нари борса, 4 қаватли уйлар бўлган. Энди эса бийдай даштда замонавий шаҳар қад ростлаётир. Бир вақтлар олмалиқликларнинг асосий жамоат транспорти “Дамас” бўлганини кўпчилик яхши эслайди. Ҳозир улар пойтахтдагидан қолишмайдиган замонавий автобусларда манзилига ошиқмоқда.

Илонизи йўл бўйлаб 500 метргача қуйидан маъдан олиб чиқаётган 130-240 тонна юк кўтарадиган гигант техникаларни кўриб, ҳайратга тушмасликнинг иложи йўқ.

“Ер — бойликнинг онаси, меҳнат эса унинг отаси”, деган мақол бундай жойларда тўла-тўкис ўз тасдиғини топади. Чунки бу ерда фақат техника эмас, фидойилик, сабр ва садоқат ҳам ишлаяпти. Бу ердаги ҳар бир сиқим тупроқда фақат маъдан эмас, балки келажак, тинч ва фаровон ҳаёт учун ишонч мужассам.

Давлатимиз раҳбарининг 2017 йили Олмалиқ кон-металлургия комбинатига ташрифида ҳудуд аҳолиси учун қувончли воқеага тамал тоши қўйилди. Шу кундан бошлаб, “Қалмоққир” конининг ғарбий қисмида “Ёшлик-1” конини ўзлаштиришга старт берилди.

Бир пайтлар қуп-қуруқ, инсон боришдан чўчиган дашт бугун нафақат мамлакат иқтисодиёти, балки бутун Марказий Осиёда саноатлашишнинг флагманига айланиб бормоқда. Ҳозир узунлиги 4, эни 2 километрдан зиёд кондан куну тун маъдан ташилмоқда. Бу фақат техника иши эмас, балки инсон иродаси, ижтимоий масъулият ва давлат сиёсатининг зафарли одимидир.

Бугун қурилиш ва қазиш ишларида 600 дан ортиқ замонавий техника иштирок этмоқда. Ушбу мисол лойиҳанинг нақадар улканлигини кўрсатади. Бу рақам шунчаки статистика эмас, тасаввур қилиб бўлмайдиган меҳнат, буюк режалар ва ватанпарварлик инъикосидир.

Шунингдек, автоматлаштирилган контранспорт комплекслари, микропроцессорли темир йўл тизимлари ва бошқарувнинг янги шакллари жорий қилинган. Бу эса ресурслар тежалиши ва иш самарадорлигининг ошишига хизмат қилмоқда.

Замонавий техникалар нафақат сифат, балки тезкорликни ҳам кафолатлайди. Айтиш жоизки, 70 йил давомида “Қалмоққир” конида 600 метр чуқурликка етиб борилган бўлса, бор-йўғи 3 йилда “Ёшлик-1” конида 250 метр чуқурликка тушилган. Бу эса янги замонавий технологиялар ва илғор бошқарув моделлари орқали амалга оширилмоқда.

Саноат мўъжизаси

Олмалиқ тоғ бағрида қад ростлаган, тарихи билан ифтихор, бугуни билан фахр ва келажаги билан ишонч бағишловчи шаҳар. Бу манзил нафақат ўзининг табиий бойликлари билан, балки меҳнаткаш инсонларининг қаҳрамонлиги, интилиши ва курашувчан руҳи билан ҳам қадрлидир.

Бугунги дунё шиддат билан ўзгармоқда. Иқтисодий рақобат, технологиялар янгиланиши ва глобал ресурслар учун кураш шароитида фақат табиий бойликларга эга бўлиш етарли эмас. Улардан оқилона фойдаланиш, ишлаб чиқариш занжирини тўлиқ шакллантириш даврнинг талабидир. Бу талабга жавоб бераётган лойиҳалардан бири — Олмалиқ тоғ-металлургия саноати тизимида амалга оширилаётган 3-мис бойитиш фабрикаси лойиҳаси.

Ҳаммаси мушоҳада билан бошланди. Халқнинг ҳаёти, иқтисодиёт ривожи ва ерости бойликларини самарали ўзлаштириш мақсадида қилинган режалар ҳаётда ўз аксини топа бошлади. Бугун бу ерларда улкан техникалар ва одамлар ҳаракати, қурилиш шовқини ва ишлаб чиқаришдаги шижоат — яхлит жараённи акс эттиради.

Бу ўзгаришнинг бошланишида давлатимиз раҳбарининг қатъияти муҳим аҳамият касб этди. 2021 йилдаги ташрифда Президентимиз 3-мис бойитиш фабрикаси қурилишига старт берган эди. Мақсад аниқ эди: мис маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажмини кескин ошириш учун унинг мустаҳкам хомашё базасини яратиш зарур.

2025 йил августдан бошлаб фабрика тўлиқ фаолият бошлади. Икки секция бир вақтнинг ўзида синовдан ўтказилди. Шу даврда 3700 тоннадан зиёд мис концентрати ишлаб чиқарилиб, мис эритиш заводига етказилди. Бу оддий натижа эмас, балки юзлаб муҳандис ва мутахассисларнинг, минглаб ишчиларнинг кечаю кундуз тинимсиз меҳнати самарасидир.

— Фабрикадаги технологик жараён яхлит занжир асосида ташкил этилган. Кондан ташиб келтирилган маъдан аввал йирик майдалашдан ўтказилади, 1200 миллиграммгача бўлган бўлаклар 300-350 миллиграммгача майдаланади. Кейинги босқичларда маъдан элакланиб, ўрта ва кичик майдалаш цехларига йўналтирилади. Соатига 6,5 минг тонна маъданни майдалаш қувватига эга узеллар ва 4,2 километр узунликдаги конвейерлар маъдан етказиб бериш жараёнини узлуксиз таъминлайди, — дейди 3-мис бойитиш фабрикаси директорининг ишлаб чиқариш бўйича ўринбосари Шерзод Мирсиддиқов. — Янчиш жараёни фабрика фаолиятининг асосий ҳалқасидир. Шарли тегирмонлар ёрдамида маъданнинг 80 фоизи 74 микронгача майдаланади. Автоматлаштирилган бошқарув тизимлари ва замонавий сенсорлар иш жараёнини реал вақтда кузатиб, операторларга тезкор маълумот тақдим этади. Шунингдек, марказдан қочма “Falcon” концентраторлари олтин ва бошқа қимматбаҳо металларни аниқлик билан ажратиб олиш имконини беради.

Флотация бўлими эса фабриканинг юраги ҳисобланади. Бу ерда замонавий флотомашиналар жойлаштирилган. Ҳажми 300 метр куб бўлган 54 та, шунингдек, 50 метр кубли 60 та ва 20 метр кубли 48 та машина ҳамда 6 та вертикал тегирмон яхлит тизим сифатида ишлайди. Жараён икки босқичда амалга оширилади. Автоматик реагент дозалаш тизимлари самарадорликни таъминлайди. Сунъий интеллект асосидаги назорат воситалари кўпик қатламини кузатиб, флотация жараёнини оптималлаштиради.

Фабриканинг юраги саналмиш тегирмонлар участкасида маъдан майда зарраларга етиб боргунича ишловдан ўтади. Замонавий шарли тегирмонлар, концентраторлар ва сенсор технологиялари билан жиҳозланган тизимлар ҳар бир грамм маъданни аниқлик билан ажратиб олиш имконини беради. Бу оддий саноат эмас, илм ва техника уйғунлигидаги мураккаб жараёндир.

Флотация участкаси эса жараённинг ҳал қилувчи қисми. Бу ерда мис ва молибден ажратиб олинади. Замонавий флотомашиналар ва вертикал тегирмонлар иш самарадорлиги билан бирга ресурс тежамкорлигини ҳам таъминлайди.

Кейинги босқичда маҳсулот сараланади, фильтрланади ва қуюлтирилади. 28 метрли қуюлтиргичлар ва “Larox” фильтрлари орқали тайёр маҳсулот 4 километр узунликдаги қувурли конвейер орқали металлургия корхонасига етказилади. Бундаги бутун жараён автоматлаштирилган бўлиб, сунъий интеллект орқали бошқарилади. Қатъий ишонч билан бу фабрика янги Ўзбекистон саноатининг юзи, салоҳияти ва келажаги эканини айтиш мумкин.

Энг муҳими, бу ишлаб чиқаришда инсон қўли ва ақли ҳали ҳам марказда туради. Сенсорлар, алгоритмлар ва автоматика — буларнинг барчаси мутахассисларнинг доимий назоратида. Тегирмон машинистлари, электриклар, флотаторлар ва техник хизмат ходимлари — ҳар бири ўз касби билан бугунги тараққиёт поғонасини барпо этмоқда.

Бу ерда фақат ишлаб чиқариш эмас, балки орзу-умидлар, интилишлар ва катта меҳнат самараси ҳам мужассам. Жараёндаги ҳар бир ускуна, ҳар бир тонна маҳсулот — юрт келажагига ишонч рамзи.

Албатта, бугун дунёда рақобат жуда кучли. Ким ортда қолса, инқирозга юз тутади. Шу боис, Ўзбекистон ана шундай улкан қадамлар орқали нафақат ички, балки ташқи бозорда ҳам ўз ўрнини топишга интилмоқда. Олмалиқ бу интилиш тимсолидир.

Шаҳардаги ҳар бир ўзгариш, ҳар бир лойиҳа нафақат иқтисодий муваффақият, балки маънавий кўтаринкилик, халқ фаровонлиги ва эртанги кунга ишонч рамзидир.

Эътиборимизни яна бир жиҳат тортди. Адирлик бағрида жойлашган фабрика атрофига дарахтлар ва гуллар экилган. Бу ерга келган одам нафақат саноат сирларидан, балки бугун республикамиз бўйича долзарб масала бўлган “Яшил макон” лойиҳасининг ҳам гувоҳи бўлади. Табиат ва саноат бирлашган жойда одамларнинг бугундан рози, эртага умид билан яшаётганини кўриш мумкин.

“Ақлли” конлар

Комбинат корхоналаридаги кенг қамровли рақамлаштириш ишлари натижасида юқори меҳнат унумдорлигига эришилмоқда. Жумладан, айни кунларда рақамлаштириш доирасида Олмалиқ кон-металлургия комбинатида кон-транспорт мажмуасини бошқаришнинг кенг қамровли автоматлаштирилган тизимини жорий этиш ишлари якунланиш арафасида.

Автоматлаштирилган контранспорт бошқарув тизими Ўзбекистонда шу соҳадаги биринчи лойиҳа бўлиб, ундан кўзланган мақсад илғор рақамли технологиялар ёрдамида конларда ишлаш ёндашувини тубдан ўзгартиришдан иборат.

Лойиҳа доирасида 400 дан ортиқ техника турли сенсорлар билан жиҳозланган. Хусусан, “Қалмоққир” конидаги 186 та ва “Ёшлик-1” конидаги 240 та экскаватор, автосамосвал, бурғилаш қурилмалари ва бошқа йўл қурилиши техникалари ўз фаолияти ҳақидаги маълумотларни “Карьер” автоматлаштирилган кон-транспорт бошқарув ахборот тизимига автоматик узатиши мумкин.

— Тизим конларда ишларнинг бажарилишини 24/7 режимида назорат қилиш, юкни автоматик ағдарувчи юк машиналарининг қатнови сони ва ташилган тоғ жинсларининг ҳажми ҳақидаги ишончли маълумотларни реал вақт режимида олиш тезлик режими ва рухсат этилган юкланишни назорат қилиш орқали техниканинг эксплуатация харажати ва ёнилғи сарфини камайтириш имконини беради, — дейди Олмалиқ кон-металлургия комбинати рақамлаштириш департаменти директори Азиз Розиқулов.

“Карьер” автоматлаштирилган бошқарув тизимининг функционал имкониятлари ўзи ағдарувчи юк машиналари, экскаваторлар, бурғилаш қурилмалари ва бошқа ҳаракатланувчи объектларга ўрнатилган махсус сенсорлардан маълумот йиғишга асосланган. Сенсорларнинг кўрсаткичлари, жумладан, кузовнинг юкланганлик даражаси, бақдаги ёнилғи миқдори, жойлашуви, ташилаётган юкнинг оғирлиги ва ҳатто бурғилаш асбобларининг ейилиш даражасини ҳам қамраб олади.

Барча маълумот симсиз канал орқали серверга узатилади. Шундан сўнг ушбу маълумотлар асосида аналитик тизим кейинчалик таҳлил қилиш ва тегишли қарорлар қабул қилиш учун ишлатилиши мумкин бўлган ҳисоботни тайёрлайди.

Қанчалик иқтидорларни кашф этишга ҳисса қўшади. Айниқса, спорт билан шуғулланаётган ёшлар бу муассасаларда хорижий тилларни ўрганиш билан бирга кенг дунёқарашга ҳам эга бўлмоқда.

Олмалиққа келган ҳар бир киши шаҳарнинг ўзига хос янгиланишлари, одамларнинг турмуш даражаси ва дунёқарашидаги ўзгаришларни кузатиб, ҳайратда қолади. Янги йўллар, қулай муҳит ва фаол ҳаёт шаҳарни янада жонлантирмоқда.

Ҳозир энг қимматли ва қадрли бойлик иқтидорли, билимли ва салоҳиятли кадрлардир. Ўзбекистон саноатининг ривожланиши, янги завод ва фабрикалар фаолияти айнан салоҳиятли инсон ресурсларини тайёрлашга йўналтирилган.

Сафаримизни якунлаб уйга қайтар эканмиз, хотирамда олмалиқлик Абдумажид отанинг сўзлари айланарди:

— Бир вақтлар мис бойитиш фабрикаларининг биринчи ва иккинчи босқичи ишларётганида у ерда эски икки “Жигули” ва бир “Москвич” машина бор эди. Ҳозир комбинатда ишлаётганлар замонавий автомобилларда юради. Бу — оилаларнинг тинчлиги ва фаровонлиги белгиси. Яқинда Олмалиқ кон-металлургия комбинати чўл-биёбон ўртасида Хиёбон ва Ёшлар боғини барпо этди. Биз у ерга ўзимиз ҳавас билан қараймиз. Комбинат шаҳар тараққиётида катта аҳамиятга эга. Янги қурилаётган фабрикалар, очилаётган конлар — барчаси ватан, халқ ва инсон манфаати учун хизмат қилади. Бу шиор бир кунлик эмас, балки халқимиз учун умрбоқий қадриятдир. Табиий бойликлар ер остида ётса-да, улардан халқ манфаати ва тинчлиги учун фойдаланиш мақсадида жон куйдириб ишлаш керак. Давлатимиз раҳбари айнан шундай иш бошлади ва ҳозир биз ҳавас билан қараётган ёшларга шундай имкониятлар яратилди. Буни ҳар қандай жойда баланд овоз билан гапириш мумкин.

Сардор ТОЛЛИБОЕВ,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

Нуқтаи назар

Машъал САИДОВ,
иқтисодиёт фанлари доктори,
профессор

Хитой таълими жаҳонда энг кўп муҳокама қилинадиган ва ўрганиладиган тизимлардан бири. Айниқса, сўнгги йилларда мамлакат иқтисодиёти жадал ривожланиши ва глобал таъсири ортиши билан бу мавзуга бот-бот эътибор қаратиляпти.

УШБУ МАҚОЛАНИ ҚОРАҚАЛПОҚ ТИЛИДА ҲАМ ЎҚИШ УЧУН QR-КОДНИ СКАНЕР ҚИЛИНГ!

УҚИТИШДА ИЛҒОР ТАЖРИБАЛАРНИ УЗЛАШТИРИШ

НИМА УЧУН МУҲИМ?

Мактабгача таълим тизими 1985 йилдаги таълим ислоҳотида белгиланган тамойиллар асосида йўлга қўйилган. Унга кўра, мактабгача таълим муассасаларини давлат корхоналари, ишлаб чиқариш гуруҳлари, ҳокимликлар, жамоалар ва ижтимоий гуруҳлар оталиққа олиши керак. Ҳукумат мактабгача таълимга ҳомийлик қилиш хусусий ва турли давлат ташкилотларининг ижтимоий хизматларидан бири эканини эълон қилди. Шунингдек, ўша йилги ислоҳотда мактабгача таълимни пулли қилиш ва педагог кадрлар тайёрлаш механизмини кучайтириш кўзда тутилган.

Хитойлик болалар одатда 3-6 ёшгача боғчага қатнайди. Тарбиячилар, албатта, бошланғич таълим ўқитувчиси мақомига эга бўлиши лозим. Асосий эътибор боланинг ўйин ўйнаши ёки дам олишига эмас, интеллектуал ва ижодий салоҳиятини ривожлантиришга қаратилади.

Олти ёшга тўлган болалар анъанавий тарзда бошланғич мактабга юборилади. Бошланғич таълим мамлакатнинг барча фуқароси учун мажбурий. Ўқиш муддати — 6 йил. Стандарт ўқув йили икки семестрдан иборат бўлиб, сентябрдан июлгача давом этади. Бошланғич синф ўқувчилари хитой тили, математика, жамиятшунослик, табиатшунослик, жисмоний тарбия, мафкура ва ахлоқ, мусиқа, тасвирий санъат ҳамда меҳнат каби мажбурий фанларни ўрганади. Бошланғич таълим босқичида чет тилларни ўрганиш бола ва ота-она ихтиёрида.

Мамлакатдаги ўрта таълим тизими шартли равишда икки босқичдан иборат: қуйи (биринчи) ва юқори (иккинчи). Қуйи босқич 12 ёшдан 15 ёшгача бўлган уч йиллик ўқиш учун мўлжалланган ва мажбурий таълимнинг якуний босқичидир. Ўрта таълимнинг биринчи босқичида (3 йил) ўқувчилар камида 13 та асосий фанни ўрганади. Ўқув йили охирида якуний имтиҳонга кириш учун барча фандан камида 60 балл тўплаш шарт. Тўплай олмаганлар кейинги йилга қолдирилади.

Юқори ўрта таълим даражасида (15-19 ёш) ёшларга таълимнинг 2 тури таклиф этилади: академик ёки касбий. Ўқитишнинг бу босқичи пулли бўлиб, йиллик ўртача нархи 4-6 минг юан.

Бугун Хитойда 2500 га яқин олий ўқув юрти мавжуд. Уларда 20 миллиондан ортиқ талаба, жумладан, чет элликлар таҳсил олади. Анъанага кўра, олий таълим муассасаларига 18 ва ундан катта ёшдаги абитуриентлар қабул қилинади. Дунёдаги бошқа олий таълим тизимлари сингари Хитой университетлари ҳам бакалавр, магистр ва фан докторларини тайёрлайди. Бакалавриат таълим дастури 4 йил, магистратура 3 йил, докторантура 3-5 йил давом этади. Хитой университетларида кириш имтиҳони жуда қаттиқ бўлиши келгусида яхши кадрлар етиштириш, сарагини саракка, пучагини пучакка чиқариш билан изоҳланади. Аммо чет эллик талабалар учун баъзи енгилликлар мавжуд. Мамлакат таълим тизимининг асосий мақсади талабаларни илмий база билан таъминлаш, келажак касбига тайёрлаш ва ижтимоий масъулиятини шакллантиришдан иборат.

Ушбу мамлакат таълим тизимининг кучли жиҳатларидан яна бири академик мукаммалликка урғу берилиши ва муваффақиятли мутахассислар тайёрланишидир. Ўғил-қизларга таълимга масъулият, тартибга риоя этиш ва биринчи бўлишга интилиш болаликдан сингдирилади. Бу одат энди фазилатга, фазилат эса характерга айланиб, бутун дунё хитой миллатининг қиёфасини масъулият, тартиб ва ғалаба тимсолида кўра бошлади.

Хитой ҳукумати “фан ва таълим орқали мамлакат тараққиётига эришиш” тамойили ҳамда узоқ муддатли ривожланиш стратегиясига асосланиб, таълимни модернизациялаш, аҳолининг маданиятини оширишга устувор вазифа сифатида қарамоқда. Таълим ижтимоий-иқтисодий ривожланиш учун стратегик аҳамиятга эга экани эътиборга олиниб, “Таълимни ривожлантириш — модернизациялашув ва келажакни белгилаб берувчи омил” мазмунидаги янги йўналиш бўйича ислоҳотлар амалга оширилмоқда.

Мамлакат замонавий олий таълим тизими таркибига университет, коллеж ва касбий олий мактаблар киради. Университет ва коллежларнинг асосий қисми Таълим вазирлиги назоратида фаолият юритади. Шу билан бирга, маҳаллий ҳокимликлар бошқарадиган олий таълим муассасалари ҳам мавжуд. Хитой ОТМлари олий таълимнинг уч босқичини таъминлайди: бакалавриат, магистратура, докторантура.

Хитой олий таълимининг сифати кўп мамлакатларда тан олинган. Шу сабабли, бу юртга алмашинув дастурлари бўйича четдан жуда кўп талабалар боради. Кўплаб олий таълим муассасалари хорижлик талабаларни қабул қилиш ҳуқуқига эга. Охирги йилларда у ердаги олий таълим муассасалари сони нодавлат таълим муассасалари ҳисобига 70 фоиз ўсди. Таълимни ривожлантириш режасига биноан, барча ОТМлар ҳар беш йилда кўрсатиладиган хизматлар сифатини баҳолаш жараёнидан ўтиши шарт. Бу иш махсус ташкил этилган Сифатни баҳолаш агентлиги томонидан амалга оширилади. Бундан ташқари, олий таълим муассасаларида таълим сифати учун масъул бўлинмалар ҳам мавжуд. Бундай тизим Хитойга ўқитиш соҳасида катта ютуқларни қўлга киритиш имконини берди. Шундан келиб чиқиб айтсак, давлатимиз раҳбарининг жорий йилдаги иккита фармони Ўзбекистон таълим тизимини ҳам янги босқичга олиб чиқишига шубҳа йўқ.

Шулардан бири Президентимизнинг 2025 йил 5 майдаги “Таълим сифатини таъминлаш ва таълим хизматлари кўрсатиш тизимини такомиллаштириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида” фармонидир. Унга кўра, “Таълим соҳасидаги лойиҳалар маркази” лойиҳа офиси негизида Таълим сифатини таъминлаш миллий агентлиги ташкил этилди. Агентлик ўрта махсус, касбий, олий ва олий таълимдан кейинги таълим, шунингдек, кадрларни қайта тайёрлаш ҳамда малакасини ошириш, малакани баҳолаш соҳасида ташқи сифат назоратини амалга оширувчи махсус ваколатли давлат органидир.

Давлатимиз раҳбарининг жорий йил 28 апрелдаги “Педагог кадрлар тайёрлаш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги фармони ҳам ўқитиш тизимидаги ислоҳотларда муҳим ўрин тутади. Чунки мазкур ҳужжат асосида педагогика соҳасида кадрлар тайёрлайдиган олий таълим ташкилотлари Мактабгача ва мактаб таълими вазирлиги тизимига ўтказилди. Шу йўналишдаги олий таълим ташкилотларида халқаро тажриба асосида ўқув жараёнларини самарали бошқариш тизими жорий этилди. Самарадорликнинг энг муҳим кўрсаткичлари (KPI) асосида раҳбар ходимлар фаолиятини баҳолаш тизимини ишлаб чиқиш ҳамда олий педагогик таълим мазмунини халқаро талабларга мослаштириш каби вазифалар белгиланди.

Қолаверса, халқаро таълим дастурлари қўлланадиган йўналишлар учун профессор-ўқитувчиларни хорижий университетларга мақсадли малака оширишга юбориш тизими жорий этилди. Демак, Президентимиз фармонлари Хитой касбий таълим тизимидаги каби катта ўзгаришларга олиб келади. Сўнгги ярим асрда Хитой саводхонлик даражаси бўйича қолоқ мамлакатдан самарали ўрта ва олий таълим тизимига эга мамлакатга айланди. У иқтисодий тараққиёт учун зарур кадрлар тайёрлаш борасида етарли шароит ярата олди. Хитойнинг бу борадаги ютуқларини чет элдан таълим олиш мақсадида келаётганлар йилдан йилга кўпайиб бораётгани ҳам тасдиқлайди. Айни пайтда Хитой Япония билан бир қаторда Жануби-шарқий Осиёда хорижий талабалар оқими бўйича етакчи ўринларни эгаллаб турибди. Хитой олий таълими тараққиёти унинг глобал таълим маконига интеграциялашуви билан боғлиқ.

Ушбу мамлакат таълим тизимининг ўзига хос хусусияти ва афзаллиги, энг аввало, қатъий интизом ва меҳнатсеварликда. Ўқувчилардан қатъий интизомга риоя этиш ва тинимсиз меҳнат талаб қилинади. Бу ёш авлоднинг мақсадга эришиш йўлида сабр-тоқатли бўлиши ва ўз устида мунтазам ишлашига замин яратади.

Иккинчидан, таълим тизими аниқ мақсадларга йўналтирилган, ҳар бир босқич билим ва кўникмани оширишга қаратилган. Бу эса, ўз навбатида, келгусида муваффақиятга эришишни таъминлайди.

Учинчидан, фан, технология, муҳандислик ва математика (STEM) фанларига алоҳида эътибор қаратилади. Бу мамлакатнинг инновацион ривожланиши ва рақобатбардошлигини оширишга хизмат қилади.

Тўртинчидан, Хитойда ўқитувчи жуда обрўли ва масъулиятли касб эгаси. Педагоглар мунтазам малака ошириб, жараёнга янги технологияларни жорий этиб боради.

Бешинчидан, ҳукумат таълимга катта инвестиция киритмоқда. Замонавий мактаблар, лабораториялар ва кутубхоналарда ўқувчиларнинг сифатли таълим олиши учун барча шароит яратилган.

Ўзбекистон Хитой тажрибасини ўрганиш орқали қатор мақсадларни кўзламоқда. Ўқувчиларнинг билим ва кўникмаларини халқаро стандартларга мослаштириш, STEM фанларини ривожлантириш орқали ёшларни инновацион ғоялар яратиш ва замонавий технологияларни ўзлаштиришга рағбатлантириш, ўқитувчиларнинг малакасини ошириш, уларни илғор педагогик технологиялар билан таништириш, мактаблар, коллежлар ва университетларни жиҳозлаш, мутахассисларни ички ва ташқи меҳнат бозори эҳтиёжларига мослаштириш шулар жумласидан.

Хитой таълим тизими мукаммал эмас, албатта. Ўзига яраша камчиликлари ҳам бор. Бироқ ушбу тизимнинг муваффақиятларини инкор этиб бўлмайди. Мана шу инкор этиб бўлмас ютуқлар ушбу давлат иқтисодиётини жадал ривожлантиряпти.

Юртимизда таълим ва илмга эътибор қанчалик кучли эканини охирги кунларда бўлиб ўтган соҳага дахлдор воқеалар ҳам яққол тасдиқлайди. Бинобарин, Президентимизнинг алоҳида эътибори туфайли педагоглар муносиб тақдирланди, рағбатлантирилди. Давлатимиз раҳбари муаллимлар билан яна бир бор самимий мулоқот қилди. Мулоқот жараёнида билдирилган фикр-мулоҳазалар, ташаббус ҳамда ғоялар эса ушбу йўлдаги мақсадимиз аниқ ва ортга қайтмас эканлигини такрор исботлади. Бу йўл эса бизни янги Ўзбекистон тараққиёти сари етаклайди.

СЕНТЯБРЬ МАМЛАКАТИМИЗ ТАРИХИГА ТАЪЛИМ ОЙЛИГИ БЎЛИБ МУҲРЛАНДИ

Бу йил сентябрь ойи янги Ўзбекистон тарихига таълимдаги ислоҳотлар навбатдаги босқичга чиққан палла сифатида кирди. Бундай дейишимизга асослар бор. 9 сентябрь куни Президентимиз раислигида мактабгача таълим ва мактаб таълими соҳасидаги ислоҳотлар ижроси ҳамда келгусидаги устувор вазифалар муҳокамаси юзасидан видеоселектор йиғилиши ўтказилди. Шунингдек, 15 сентябрь куни давлатимиз раҳбари Ўқитувчи ва мураббийлар куни олдидан педагоглар билан учрашиб, мулоқот қилди.

Юксалиш палласи

Шу ўринда видеоселекторда кўтарилган муҳим бир жиҳатга эътибор қаратсак. Йиғилишда таълим сифатини ошириш ва олис ҳудудлардаги ўқувчилар учун қулайлик яратиш масаласи муҳокама қилинди. Айни пайтда 74 минг ўқувчи мактабга 5-7 километр узоқдан қатнаётгани қайд этилди. Қашқадарё ва Сурхондарё вилоятларида бу муаммога ечим сифатида 100 та мактабга бепул автобус қатнови йўлга қўйилган эди. Шунингдек, аҳоли яшаш ҳудудига яқин жойларда янги мактаблар қурилиб, фойдаланишга топширилди.

Масалан, Сурхондарё вилояти Шўрчи туманидаги Бахшитепа-1 ва Қораариқ маҳаллаларида яшовчи 700 га яқин ўғил-қиз ҳозиргача 7 километр йўл босиб, қўшни ҳудуддаги мактабларда таҳсил олиб келарди. Улар учун 66- ва 74-мактаблар биноси янгидан қурилиб фойдаланишга топширилди.

— Аввалларимиз Бахшитепа-1 дан мактабга бориш учун болалар 4-5 километр йўл босишга мажбур эди. Улар орасида 1-4-синф ўқувчилари ҳам бор. Мана энди, 330 ўринли чиройли, замонавий бинога эга янги мактаб қурилди. Болаларимиз мактаб деганда йўл азобини эмас, билим завқини ҳис қиладиган бўлди, — дейди меҳнат фахрийси Боймурод Хўжанов.

Янги ўқув йилида фойдаланишга топширилган 66-мактабда ҳозир 230 дан ортиқ ўғил-қиз сабоқ оляпти. Ушбу мактаб қурилиши учун давлат бюджетидан 8 миллиард 700 миллион сўм йўналтирилди. Мактаб замонавий жиҳозлар, компьютер жамланмалари, дарсликлар, спорт анжомлари ҳамда технология синфи учун зарур воситалар билан тўлиқ таъминланди.

Зуҳра Худойбердиева Шўрчи туманидаги 66-мактабнинг 10-синф ўқувчиси. У 9 йил уйидан 4 километр узоқдаги 51-мактабга қатнаб ўқиган.

— Уйи мактабга яқин синфдошларимга доим ҳавасим келарди. Ўшанда маҳалламизда ҳам мактаб бўлишини орзу қилардим. Ўша ниятим рўёбга чиқди. Маҳалламизда спорт зали, технология синфи бор замонавий мактаб қурилди. Бундан жуда хурсандмиз, — дейди Зуҳра Худойбердиева.

Шўрчи туманида янгидан қуриб фойдаланишга топширилган 74-мактаб эса қорааариқликларнинг 20 йиллик орзусини рўёбга чиқарди. Туман марказидан салкам 15 километр узоқда жойлашган ҳудудда ҳам ислоҳотлар реал натижа кўрсатмоқда.

Аввало, ички йўллар асфальтланди. Кейин сув муаммоси ҳал этилди. Энди янги мактаб фойдаланишга топширилди. Ҳозир 300 дан ортиқ ўқувчи таҳсил олаётган бу таълим масканида барча шарт-шароит яратилган. Муҳими, қорааариқлик ёшлар энди билим олиш учун 7 километр йўл босмайди.

Президентимизнинг ўтган йил 24 декабрдаги “2025-2027 йилларда Ўзбекистон Республикасининг ижтимоий ва ишлаб чиқариш инфратузилмасини ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорига кўра, жорий йилда Сурхондарёда 930 ўринли 8 та янги МТТ қурилди ва 2250 ўринли 19 та МТТ реконструкция қилинди. Қурилиш учун 101,9 миллиард сўм ажратилди. Қарорга биноан 4 та янги мактабни қуриш, 22 та мактабда реконструкция ва 9 тасида мукаммал таъмирлаш ишлари бажарилмоқда. Мазкур мактаблар учун 178,5 миллиард сўм йўналтирилди.

Бу ишлар, аввало, қишлоқ ва олис ҳудудлардаги болалар учун тенг шароит яратиш, замонавий таълимга кенг йўл очиш учун ниҳоятда зарур. Зеро, билимдон авлод эртанги тараққиёт ва рақобатбардош келажак кафолатидир.

Фақат моддий-техник имкониятнинг ўзи етарли эмас. Сифатли таълимни юқори салоҳиятли ўқитувчиларсиз тасаввур қилиб бўлмайди. Кейинги йилларда муаллимларга қаратилаётган алоҳида эътибор туфайли бу соҳага қизиқувчилар сони сезиларли ортяпти. Хусусан, ҳозир Сурхондарёдаги 972 та умумтаълим муассасасида 47 мингдан ортиқ педагог фаолият юритяпти. Ўқитувчилар ёшларга сифатли таълим бериши учун барча имконият ишга солинган. Электрон воситалардан тортиб, янги авлод дарсликларигача марказдан чекка ҳудудларга етказиб бериляпти.

Яқинда Президентимизнинг фармони билан билимли, касб-ҳунарли, соғлом ва баркамол авлодни вояга етказиш йўлида хизмат қилиб келаётган бир гуруҳ таълим фидойиси мукофотланган эди. Улар орасида сурхондарёлик 6 нафар устоз-мураббий ҳам бор. Бу воҳада касбининг фидойилари сафи кенгайиб бораётганидан далолат.

— Ҳар бир мамлакатни қудратли, миллатни буюк қиладиган куч — илм-фан, таълим-тарбия. Шу боис, янги Ўзбекистонни барпо этиш йўлидаги ислоҳотлар айнан таълим соҳасидан бошланган эди. Президентимиз ташаббуси ва эътибори билан соҳа тараққиётида янги уфқлар очилди. Ўқитувчиларнинг жамиятдаги нуфузи, фаровонлиги ошди. Замонавий шароитларда ишлаши учун имконият яратилди. Бу эътибор педагогларнинг янада катта ютуқларга эришишида ўзига хос рағбат бўляпти, — дейди Олтинсой туманидаги 9-мактабнинг чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик фани ўқитувчиси, “Дўстлик” ордени соҳиби Ҳабибулла Исматиллаев.

Салима Норқўчқорова 30 йилдан буён Қумқўрғон туманидаги 3-мактабда физика фанидан дарс беради. Минглаб шогирдларни тарбиялаб, бор кучини ёшлар таълим-тарбиясига йўналтирган муаллима меҳнати сабаб “Шуҳрат” медалига муносиб кўрилди.

— Давлатимиз раҳбари Президент сифатида иш бошлаган кунлариданоқ, таълимга, ўқитувчи шахсига, унинг ҳурмат-эътибори ошишига алоҳида эътибор қаратди. Очиғи, 7-8 йил олдинги вазият билан бугунимиз ўртасида ер билан осмонча фарқ бор. Шу йил 9 сентябрь куни ўтказилган видеоселекторда Президентимиз бир гапни алоҳида таъкидлади: “Таълим сифатини ошириш ҳамда устоз ва мураббийларнинг меҳнат ва яшаш шароитини яхшилаш ислоҳотларимизнинг энг устувор йўналиши бўлиб қолади. Зеро, янги Ўзбекистонда энг муҳим соҳа — таълим, энг ҳурматли инсонлар — ўқитувчи ва мураббийлардир!”.

Шу гапни эшитиб, кўзимга ёш келди. Эҳ-ҳе, бу кунларни кўрмаган, лекин бир умр орзу қилган қанчадан-қанча устозлар, ҳамкасблар бор эди, — дейди “Шуҳрат” медали соҳиби Салима Норқўчқорова.

Мамлакатимизда илм-фан ривожи, интеллектуал салоҳияти юқори ёшларни тарбиялашга қаратилган ислоҳотлар кўлами кенгайиб бормоқда. Бу жараёнда ўз истеъдоди, кенг қамровли ижодий, илмий-амалий фаолияти билан фаол иштирок этаётган ўқитувчи ва мураббийларнинг алоҳида ўрни бор. Бундай юксак эътироф эса уларга ўзгача кайфият ва шижоат бағишлаши шубҳасиз.

Сарвар ТЎРАЕВ,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

Анор етиштириш

ИЛМИ ПРОФЕССОРИ

Мастурахон Сайфиддинова охирги беш йилда Фарғона вилоятида анор етиштириш ҳажми олти баробар ошганини айтди. Таъкидлашича, 2021 йилда 10,2 минг тонна анор ҳосили олинган бўлса, ҳозир бу кўрсаткич 63,5 минг тоннани ташкил этмоқда. Анорни сақлаш, саралаш, қадоқлаш, концентрат ҳолда қайта ишлаш ва шок музлатиш йўлга қўйилган. Бу мевани сотиб олувчи давлатлар географияси кенгайган. Ҳозир Европа давлатлари кўпроқ харид қилаётганидан фермерлар хурсанд.

Улуғ шоир Абдулла Ориповнинг бир шеърида бундай сатрлар бор:

Қаршимда ер шарин сурати турар,
Салмоғи Қуванинг анорича бор.
Тим қаро осмонда порлаб кўринар,
Шу жажжи сайёра кўркам, улуғвор.

Дарҳақиқат, шеърда Қуванинг анорига жуда тўғри таъриф берилган. Илгари Қуванинг анорини узишга октябрда киришиларди. Охирги йилларда ҳарорат исиб кетиши туфайли бу мева бир ой эрта пишмоқда.

Очерк

Қува анори қадимдан машҳур. Шу юрт фарзанди, жамоат арбоби Мастурахон Сайфиддинова 1979 йилдаги бир воқеани бундай эслайди:

“Собиқ шўролар даврида Ўзбекистоннинг ўша пайтдаги раҳбари Шароф Рашидов Қувага келди. У вақтлар Мусажон Шербўтаев хўжалигимиз раиси эди. Шароф Рашидов гап орасида Мусажон акага бундай савол берди:

— Қува ўзининг нимаси билан машҳур?

Шербўтаев шоша-пиша:

— Мебели билан машҳур. Қува мебели сифат жиҳатидан Европада ишлаб чиқарилаётган ҳар қандай мебелдан қолишмайди. Бундан ташқари, Қувада саноатнинг бошқа турлари, масалан, қандолатчилик ҳам тез ривожланмоқда, — деди.

Шу жойда Шароф ака Мусажон Шербўтаевнинг гапини бўлиб:

— Туман ўзининг нимаси билан машҳур? Масалан, Оққўрғон анжири, Олтиариқ бодрингги ва узуми, Қува эса анори билан дунёга танилган. Мен шуни сўрадим, — деди.

Мусажон ака республика раҳбарининг “Қува ўзининг нимаси билан машҳур?” деган саволини яхши эшитмай қолган экан, шекилли, хижолат чекканидан қизариб кетди ҳамда Қува анори ҳақида билганларини гапира бошлади. Мен ўша пайтда Шароф аканинг яқинида тургандим.

— Қуванинг донғини дунёга танитаётган нарса — анори, — дея гапини такрорлади Шароф Рашидов.

Ҳамма қарсак чалди. Шу билан Шароф Рашидов Қувада анорчиликка асос солиб кетди. Адашмасам, 1979 йил 26 апрели эди. Қадашга тайёрлаб қўйилган анор кўчатлари дарҳол экилди.

— Бугун анорчилик бригадасини тузамиз ва унга бошлиқ этиб шу қизимиз — Мастурахон Сайфиддиновани сайлаймиз. Қарши эмасмисизлар? — деди Шароф ака мени кўрсатиб. Ҳамма бир овоздан “розимиз” деб қўл кўтарди. Келгуси йили анорчилик давлат хўжалиги тузилди ва унга директор этиб тайинландим. Аста-секин хўжаликнинг моддий базасини мустаҳкамлашга киришдик.

Қилинадиган биринчи иш сув таъминотини яхшилаш эди. Бунинг учун насос орқали Жанубий Фарғона каналидан дашт ерларга обиҳаёт чиқариш керак эди. Янги насослар йўқ эди. Вилоятнинг қаерида ишлайдиган насос бўлса, шуни олишга ёрдам сўраб раҳбарлар олдига бораверіб чарчаганман. Охири сувни 50 метргача кўтариб берадиган насослар ўрнатилди ва навбатма-навбат ишлатила бошлади.

Анор навини яхшилашга алоҳида эътибор қаратдик. Қайим, туятиш, аччиқ дона, ширин дона, жайдари, Қува, Дашнобод каби анор навлари кўчатини саралаб эка бошладик. Анорни кўмишдан қийин иш бўлмаса керак. Очиш ҳам ундан қолишмайди. Бу ишга техника жалб қилинса, минглаб ишчи кучи тежалади. Ниҳолларни кузда кўмиш, баҳорда очиш учун мосланган тракторларни ишлаб чиқиш вазифаси шу қишлоқнинг тракторчилари зиммасига тушди. Мен трактрчилар ва бош муҳандис билан маслаҳатлашдим.

Инсон тафаккури ҳар нарсага қодир экан. Оддий тракторчилар муҳандис раҳбарлигида содда универсал трактордан анор кўчатини кўмадиган мослама яратди”.

Шу йилларда аёл боши билан эркаклар ҳам қилолмайдиган ишларни уддалаб, юксак самарага эришгани ва ортидан бошқаларни эргаштиргани Мастурахон Сайфиддиновани обрўсига обрў қўшди. У анорзорларни қадам-бақадам кезиб чиқиб, кўчатлар тўлиқ бўлиши учун қурашди.

Мамлакатимиз мустақилликка эришгач, хўжаликларнинг мулкчилик шакли ўзгара бошлади.

— Ўша йиллари аноручиликка эътиборни сунъий равишда сусайтирганлар бўлди, — дейди Мастурахон опа. — Анорзорлар камая бошлади. Лекин барибир Қува анорининг довруғини сақлаб қолишга ҳаракат қилдик. “Опа, биз сизнинг ёнингиздамиз, Қува анорининг донғи пасаймайди”, деганлар оз эмасди.

Шу йилларда фермер хўжаликлари тузиш зарурати туғилди. Аввалига фермерчиликка ўтсак қандай бўлади, уддасидан чиқолмасак, кулгига қолмаймизми, дея иккиланганлар ҳам бор эди. Шунда Мастурахон Сайфиддинова ҳаммани ортидан эргаштирди.

— Фермерликка ўтишдан чўчиманглар, — деди иккиланиб турганларга. — Дунё тажрибасида фермерлик доимо ўзини оқлаган.

— Биламиз, лекин хорижда тизим бошқача бўлган-да, — деди Абдували деган йигит. — Агар ишимизга аввалгидек бошлиқлар, раҳбарлар аралашса, қандай ишлашни ўргатса, кўзлаган ҳосилни ололмай уялиб қолмаймизми?!

— Энди ортингизда давлат раҳбари турибди, сизларни ҳимоя қилади. Бундан буёғига бизники деб эмас, меники деб ишлайсиз. Ўшанда ишга муносабатингиз ўзгаради...

Шундан сўнг фермерлик ҳаракати катта тезлик билан ривожлана бошлади. Фермер бўлиш учун ариза ёзганларнинг саноғи йўқ эди. Ҳисоблаб кўрилса, бир неча ойда 2000 гектардан зиёд ер янги ташкил этилган фермер хўжаликларига икки-уч гектардан бўлиб берилибди.

Бу орада Олий Мажлис Қонунчилик палатасига сайловлар бошланиб кетди. Қувалиқлар ҳеч иккиланиб ўтирмай, депутатликка Мастурахон Сайфиддинова номзодини кўрсатишди ва сайлашди.

Мастурахон опа халқ депутати сифатида доимо халқ билан бирга эди. Кунларнинг бирида анорлар чанқаган пайтда кўтарма сув насоси бузилиб қолди, фермерлар опага шошилинч телеграмма юборишди:

“Келмасангиз бўлмайди, Жанубий Фарғона каналидан сув тортиб берадиган насосимиз умуман ишламай қолди. Ҳеч қандай ёрдам йўқ. Қува анорининг тақдири хавф остида! Ҳамқишлоқларингиз ва сайловчиларингиз”.

У ўйланиб қолди. Эртага шанба, индин эса якшанба. Демак, икки кунга бориб, масалани ҳал қилиб келса бўлади. Опа шу хаёл билан йўлга чиқди. Қувага етиб келиши билан фермерлар ёнига бормоқчи бўлди.

— Аввал сув масаласи ҳал қилинадиган жойга бориб келайлик, — дейди опа турмуш ўртоғининг “Чарчаб келдингиз, нонушта қилиб чиқарсиз”, деганига қарамай.

Эр-хотин насос бошига етиб борганида барча анорчилик фермер хўжаликларининг бошлиқлари шу ерда эди. Улар бир зумда Мастурахонни ўраб олди. Ҳаммасининг кайфияти йўқ, юзи ташвишли эди.

— Тинчланинглар, ҳаммаси ҳал бўлади. Ҳозир уйларингизга бориб туринглар. Агар ўзим эплай олмасам, сизларни ёрдамга чақираман, — деди.

Ҳамма кетди. Насосчилар бошлиғи насоснинг сув тортадиган жойи қоқ ўртасидан ёрилганини, унинг эҳтиёт қисми ҳеч қаерда йўқ эканини айтди. “Наманганда ишлаб турган насос бор экан. Уни беришмаса керак”, деб қўшимча қилди у. Бу гапдан Мастурахон енгил тортди. Ишлаб турган насос бўлса, унинг эҳтиёт қисмини ҳам топиш мумкин деб ўйлади.

— Майли, ишни суриштиришдан бошлаймиз. Мен эрталаб вилоят марказига бораман. Зарурат бўлса, қўшни вилоятларга ҳам ўтаман. Худо хоҳласа, сув бўлади, — деди-ю машинага ўтирди.

У икки кунда водийни кезиб чиқди. Бош суқмаган идораси қолмади. Ниҳоят воҳадаги вилоятларнинг биридан дарагини топди. Бу эҳтиёт қисмни олиб келиш учун юк машинаси бир кеча-кундуз вақт сарфлади. У ўрнатилганда насос эски жойидан яна ёрилди. Хуллас, опа роса югуриб, охири янги двигатель топди. Анорзорларга сув келди.

Ўша воқеага ҳам йигирма йилдан ошди.

— Вилоят насос станциялари ва электр тармоқлари бошқармаси ишчи-хизматчилари Қува анорзорларига фақат насос орқали сув етказиб бермоқда. Бошқа ердан сув олишнинг иложи йўқ, — дейди анорзорлардан кўз узмай турган Мастурахон Сайфиддинова. —— Кейинги йилларда бошқа соҳалар каби аноручиликка ҳам катта эътибор берилди. Анча йил олдин эътибор бир оз сусайгани ҳам ҳақиқат. 2016 йилдан бошлаб эътибор мутлақо ўзгарди. Фарғона вилоятига ташрифи чоғида давлатимиз раҳбари анорзорлар келажаги ҳақида қимматли фикрлар билдирди. Анор экиладиган ерларни Фарғонадан Қувагача кенгайтириш, туманлардаги экса бўладиган майдонга анор экиш борасида топшириқлар берди.

2020 йил ноябрда Мастурахон Сайфиддинова бошлиқ гуруҳ Қувадан Сурхондарёга амалий ёрдамга юборилди. Гуруҳ ерларнинг ҳолатини ўрганиб, анор кўчатларини экишга киришди. Сурхондарёликлар Фарғонадан борган анорчилар тажрибаси асосида иш юритиб, бугун яхши натижаларга эришмоқда. Анор кўчатлари экилган майдон уч йилда 5000 гектарга етди. Бу йил ҳосил бера бошлади.

— Анорнинг меҳнати осон эмас, — дейди Сурхондарё вилояти Шеробод тумани ҳокими Усмон Алимов. — Бизга иш ўргатиш ва тажрибасини оммалаштириш учун юборилган қувалик опамиз Мастурахон Сайфиддинова минглаб одамларга аноручилик сирларини ўргатди. Ҳақиқатан, анор мевасининг шарбати камқонлик, тахикардия, аритмия, қон томир касалликларига шифо бўлиш билан бирга, доришуносликда, парфюмерия саноатида ҳам фойдаланиляпти. Яқинда олимлар ундан сил касаллигини даволашда ишлатиладиган дори тайёрлади.

Бугун жарқўрғонлик, деновлик, дашнободлик миришкорлар ҳам анор етиштиришда Ўзбекистондаги биринчи аноручилик хўжалиги ташкилотчиси ва раҳбари, профессор Мастурахон Сайфиддинова илмий изланишлари асосида ишлаяпти.

Анор юракни қувватлантиришидан ташқари фаоллаштиради ҳам. Ҳозир анордан сил касаллиги учун дори тайёрланаётгани муҳим янгилик бўлди. Қувада “Аноручилик соҳасини янада ривожлантириш истиқболлари, мавжуд муаммолар ва келгусидаги долзарб вазифалар” мавзусида илмий-амалий анжуман ўтказилди. Унда барча вилоятларнинг анор етиштирувчи, қайта ишловчи ва экспорт қилувчилари, олим ва селекционерлар иштирок этди. Мезбонлар ва меҳмонлар ўзаро тажриба алмашди, йиғилган муаммолар кенг муҳокама қилинди.

Аноручиликда Фарғона тажрибаси пайкалларда ўрганилди. Президентимизнинг вилоятга ташрифидан сўнг аноручилик илмга асосланган соҳага айланди.

— Бугун Қуванинг ўзида 2000 гектар ерда аноручилик фермер хўжаликлари мавжуд. Ҳар бир гектардан 35-40 тонна атрофида анор ҳосили олиниб, экспорт қилинмоқда, — дейди Қува анор етиштирувчилар уюшмаси раҳбари, Фарғона давлат университети фахрий профессори Мастурахон Сайфиддинова. — Ҳар бир анорнинг оғирлиги 200-300 граммгача етади. Кечанинг совуғини еган, кундузнинг иссиғида тобланган мевалар рангига ранг киряпти, шифобахшлиги ортяпти.

Анорнинг фойдали томонларини ўрганиш учун бир нечта ўқув-илмий муассасаларда тадқиқотлар ўтказилмоқда. Президентимизнинг Фарғона вилоятига ташрифидан кейин Фарғона давлат университетида аноручилик йўналиши бўйича кафедра очилиб, илмий тадқиқотлар бошланиб кетди. Хосиятхон Умрзоқова аноручилик мавзусида диссертациясини ёқлади. Тадқиқотчи Ҳусниддин Самиев С гепатитига қарши дори ишлаб чиқди. Бундай препарат илгари йўқ эди. Энди эса “сариқ” касаллигини даволашда қўлланилмоқда. Анор шарбати ва пўстлоғидан кўпгина фойдали дори-дармонлар ишлаб чиқарилаётгани чет элликларни ҳам қизиқтиряпти.

Фарғона давлат университетининг ўзида 10 дан зиёд изланувчи аноручилик бўйича илмий иш билан шуғулланмоқда. Тошкент аграр университети, Гулистон ва Термиз давлат университетларида ҳам изланувчи ёшлар анор мевасининг фойдали томонларини тадқиқ этмоқда.

Мастурахон Сайфиддинова охирги беш йилда Фарғона вилоятида анор етиштириш ҳажми олти баробар ошганини айтди. Таъкидлашича, 2021 йилда 10,2 минг тонна анор ҳосили олинган бўлса, ҳозир бу кўрсаткич 63,5 минг тоннани ташкил этмоқда. Анорни сақлаш, саралаш, қадоқлаш, концентрат ҳолда қайта ишлаш ва шок музлатиш йўлга қўйилган. Бу мевани сотиб олувчи давлатлар географияси кенгайган. Ҳозир Европа давлатлари кўпроқ харид қилаётганидан фермерлар хурсанд. Анор етиштирувчилар анжуманида сурхонлик аноручиларнинг таклифлари, тавсиялари эшитилди.

Сурхондарё вилояти туманларида анор экилган майдон 9000 гектарга етказилишида Мастурахон опанинг салмоқли ҳиссаси борлигини ҳозир ҳамма билади ва унга миннатдорлигини билдиради. Шерободлик машҳур боғбон Тожи Расулов ўзи тузган “Расулов Тожи” МЧЖда 150 гектар анорзор барпо қилишда опанинг тажрибасидан фойдаланганини миннатдорлик билан эслайди.

Сирдарё вилоятининг Мирзаобод туманидаги аноручи Исроил Неъматов Австриядан анорни қайта ишлаш технологиясини олиб келиб, ишга туширди. Анор дони ва бошқа чиқиндиларидан сирка ишлаб чиқаришни йўлга қўйди. Буни қарангки, анорнинг энг охирги чиқити ҳам чорвага ем бўлар экан.

Инсон дунёга фақат ўрганган ва меҳнат қилиб, эл-юртини яшнатгани келади. Манманликдан, кибр-ҳаводан ҳеч ким фойда кўрган эмас. Ёшлигидан ўқиб, ўрганган ва меҳнатни иқболи деб билган, Қува анори донғини дунёга таратишга ҳисса қўшаётган Мастурахон Сайфиддинованинг ҳаёт йўли шу. У ҳамон сафда, бир зум ҳам изланишдан тўхтагани йўқ.

Ҳамид БУРҲОН,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси

ГАЗЕТАДАГИ МАТЕРИАЛЛАРНИ ЛОТИН ЁЗУВИГА АСОСЛАНГАН ЎЗБЕК АЛИФБОСИДА ЎҚИШ УЧУН МАЗКУР QR-КОДНИ СКАНЕР ҚИЛИНГ.

“Янги Ўзбекистон” ва “Правда Востока” газеталари таҳририяти” ДМ

МУАССИС:
Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир:
Салим ДОНИЁРОВ

Таҳририятга келган қўлёзмалар тақриз қилинмайди ва муаллифга қайтарилмайди.
Газетанинг етказиб берилиши учун обунани расмийлаштирган ташкилот жавобгар.
Газета таҳририят компьютер марказида саҳифаланди.
Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли чоп этилишига “ШАРҚ” НМАК масъул.
Босмахона телефони: (71) 233-11-07.

Қабулхона: (71) 233-56-33 Девонхона ва эълонлар: (71) 233-70-98 E-mail: info@yuz.uz Веб-сайт: www.yuz.uz: (71) 233-47-05

Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги томонидан 2020 йил 13 январда 1047-рақам билан рўйхатга олинган.
Нашр индекси — 236. **Буюртма** Г-946.
34830 нусхада босилди.
Ҳажми — 3 табоқ. Офсет усулида босилган. **Қоғоз бичими** А2.
Баҳоси келишилган нархда.

“ШАРҚ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.
Босмахона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

Навбатчи муҳаррир: Жонибек Алижонов
Мусаҳҳиҳ: Малоҳат Мингбоева
Дизайнер: Зафар Рўзиев

Манзилимиз:
100060, Тошкент шаҳри,
Шаҳрисабз кўчаси, 85-уй

ЎзА якуни — 11:10 Топширилди — 11:25